

การศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง
อำเภอสารภี และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

A STUDY ON GROUPING OF COMMUNITY COMMERCE FOR
SELF-RELIANCE SARAPHI AND HANG DONG DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE

นายสุวิทย์ ศึกษารงาน

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

พ.ศ. 2546

ลิขสิทธิ์ของโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์สหกรณ์

เศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร

สาขาวิชา

ภาควิชา

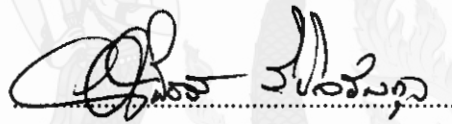
เรื่อง การศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอำเภอสารภี และอำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

A STUDY ON GROUPING OF COMMUNITY COMMERCE FOR SELF-RELIANCE
SARAPHI AND HANG DONG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

นามผู้วิจัย นายสุวิทย์ ทิดการงาน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

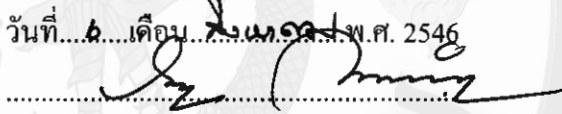
ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์น้ำเพชร วินิจชัยกุล)

วันที่ ๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

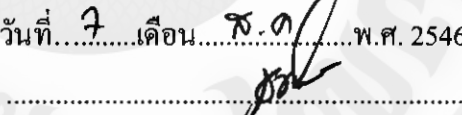
กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.รัตนา โพธิ์สุวรรณ)

วันที่ 7 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

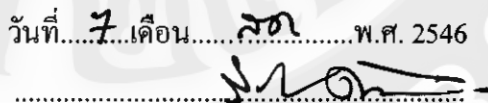
กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ จันทรนพศิริ)

วันที่ 7 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ตันวัฒนากุล)

วันที่ 7 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทองวุฒิ เพ็ชรประดับ)

รองประธานกรรมการโครงการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติหน้าที่แทน

ประธานกรรมการโครงการบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๑๑ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

บทคัดย่อ

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ เสนอต่อโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

การศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง

อำเภอสารภี และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายสุวิทย์ คิดการงาน

สิงหาคม 2546

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์น้ำเพชร วินิจนัยกุล

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอหางดงและอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยของสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และ (3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการรวบรวมจากข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มอาชีพในเขตอำเภอสารภีและอำเภอหางดง จำนวน 4 กลุ่ม ทำการสุ่มด้วยวิธีเจาะจงจากสมาชิกกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มรวม 163 ราย ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทำการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามจากกรรมการกลุ่มอาชีพจำนวน 27 ราย ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS/PC)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การรวมกลุ่มอาชีพเกิดขึ้นเพราะประชาชนมีเป้าหมายในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจคือ ต้องการสร้างรายได้ภายในชุมชน สร้างรายได้ให้แก่ผู้ว่างงาน ด้วยการรวมกลุ่มอาชีพต่อจากนั้นพยายามขยายกลุ่มให้กว้างขวางโดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม การขยายกลุ่มทำให้จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น และสามารถระดมทุนในรูปของทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้น ส่วนผลของการรวมกลุ่มทำให้สมาชิกของกลุ่มสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ในระดับปานกลาง

2. ทักษะต่อการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. กลุ่มประสบปัญหาหลายประการคือ ปัญหาการตลาดคือไม่สามารถหาตลาดรองรับสินค้า ขาดเงินทุนและอุปกรณ์ในการพัฒนาคุณภาพสินค้า ปัญหาสมาชิกกลุ่มขาดความสามัคคีสนใจ กิจกรรมกลุ่มน้อย และสมาชิกขาดทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ

ABSTRACT

Abstract of special problem submitted to the Graduate School Project of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Cooperative Economics

**A STUDY ON GROUPING OF COMMUNITY COMMERCE FOR
SELF-RELIANCE SARAPHI AND HANG DONG DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE**

By
SUVIT KIDKARNNGAN
AUGUST 2003

Chairman: Lect. Nampet Winischaikule
Department/Faculty: Department of Agricultural Economics and Cooperatives,
Faculty of Agricultural Business

The main purposes of this study were to (1) find out the grouping of community commerce for self-reliance in Saraphi and Hang Dong district, Chiang Mai; (2) study on the member's factors related to self-reliance capacity of community commerce in Saraphi and Hang Dong district, Chiang Mai; and (3) study on the problems and obstacles in the grouping of community commerce for self-reliance in Saraphi and Hang Dong district, Chiang Mai. The data was collected by purposive sampling from 4 occupational groups in Saraphi and Hang Dong district through questionnaire survey 163 members and interview with 27 committees. Using the SPSS for Window program processed all data.

The results were summarized as followed:

1. The occupational grouping was created according to self-reliance economic purpose e.g. to give more income to the community and unemployed people. The group's activities could help to expand the group. Then, the capital was increased when there were more members and they had a moderate level of self-reliance.

2. The attitude on activity attendance, group leader's capacity and member's participation was significantly related to self-reliance capacity.

3. The problems faced by the group were lack of market for selling their product, lack of capital and equipment for improving product's quality, lack of unity and activity participation among the members and lack of skill for improving product's quality.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความกรุณาของ อาจารย์น้ำเพชร วินิจกุล ประธานกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.รัตนา โพธิสุวรณ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ จันทรพัริ กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบพร้อมอย่างดียิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่เรียนด้วยกันทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา เหนือสิ่งอื่นใดยัง ผู้วิจัยขอกราบบูชา รำลึกถึงพระคุณบิดา มารดาที่ได้ให้การอบรม สั่งสอนให้เป็นคนดี มีความขยันหมั่นเพียร ตลอดจนให้การสนับสนุนทางด้านการเรียนและให้กำลังใจที่ดีตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่จนสำเร็จการศึกษา

สุวิทย์ กิดการงาน
สิงหาคม 2546

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาและเหตุผลที่ทำการวิจัย	1
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดธุรกิจชุมชนและการพัฒนาองค์กรชุมชน	8
แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน	11
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน	13
แนวคิดทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม	15
แนวคิดคุณลักษณะผู้นำที่ดี	16
แนวคิดการพึ่งตนเอง	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
กรอบแนวคิดรวบยอด	24
สมมติฐานในการวิจัย	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	26
สถานที่ดำเนินการวิจัย	26
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	26
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	28
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	30

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
การทดสอบแบบสอบถาม	30
วิธีการรวบรวมข้อมูล	31
การวิเคราะห์ข้อมูล	31
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	35
ตอนที่ 1 ข้อมูลสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน	35
ตอนที่ 2 ข้อมูลกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน	55
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปผลการวิจัย	70
อภิปรายผล	77
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	80
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	81
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	86
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	93

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอาชีพ	28
2	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามเพศ	36
3	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามอายุ	36
4	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามสถานภาพ	37
5	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามระดับการศึกษา	38
6	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามอาชีพปัจจุบัน	39
7	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามรายได้จากเงินเดือน	39
8	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามเงินเดือนของกลุ่มสมรส	40
9	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามเงินได้จากสมาชิกอื่นในครอบครัว	41
10	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามรายได้จากกลุ่มธุรกิจ	41
11	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามค่าใช้จ่ายในครอบครัวต่อเดือน	42
12	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามค่าใช้จ่ายส่วนตัว	43
13	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามค่าใช้จ่ายผ่านชำระต่างๆ	43
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าทัศนคติของสมาชิก กลุ่มธุรกิจที่มีต่อกลุ่มอาชีพ (N = 163)	44
15	จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามเหตุการณ์เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มอาชีพ	47
16	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าระดับการมีส่วนร่วมของ สมาชิกในกิจกรรมกลุ่มอาชีพ (N = 163)	48
17	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าความรู้ความสามารถของผู้นำ ตามความเห็นของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ (N = 163)	49
18	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่า ความสามารถในการ พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ ตามความเห็นของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ (N = 163)	51
19	จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ จำแนกตามความเห็นต่อปัญหา และอุปสรรค	53

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ จำแนกตามความเห็นในการ แก้ปัญหาและอุปสรรค	54
21	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม การมี ส่วนร่วมของชุมชน และความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพกับ ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง	55
22	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเพศ	56
23	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามอายุ	56
24	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามสถานภาพ	57
25	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามระดับ การศึกษา	57
26	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามอาชีพ	58
27	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตาม เงินได้รายเดือน	58
28	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้ รายเดือนของคู่สมรส	59
29	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้ จากสมาชิกอื่นในครอบครัว	60
30	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้ จากกลุ่มอาชีพ	60
31	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้ จากค่าใช้จ่ายในครอบครัว	61
32	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตาม ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	62
33	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตาม ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระ	62
34	จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตาม ตำแหน่งในกลุ่มธุรกิจ	63

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ปัญหาและเหตุผลที่ทำการวิจัย

(Research Problem and Rational)

ปัจจุบันปัญหาความอดอยากและยากจนยังเป็นปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะประชากรของประเทศประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้น้อยและไม่แน่นอน รวมทั้งมีการว่างงานตามฤดูกาล จากสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2541 พบว่า เกษตรกรในชนบทมีรายได้น้อยเพียงครอบครัวละ 62,148 บาทต่อปี ในขณะที่ครอบครัวนอกภาคเกษตรกรรมมีรายได้น้อย ระหว่าง 78,840 - 211,860 บาทต่อปี นอกจากนี้สังคมชนบทยังประสบปัญหาอีกหลายด้าน เช่น ปัญหาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ยาเสพติด โรคเอดส์ หรือการใช้แรงงานเด็ก ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และปัญหาวิกฤตทางวัฒนธรรม เป็นต้น (มานะ นาคำ, 2540: 62-63) ทำให้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และมาตรฐานการดำรงชีพแตกต่างจากประชาชนในสังคมเมืองเป็นอย่างมากจึงสมควรได้รับการแก้ไขดูแลให้เกิดความเท่าเทียมกัน ประกอบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมานั้น ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมกว่าร้อยละ 50 มีการจ้างงานลดลง (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2543) แรงงานที่ถูกเลิกจ้างจึงกลับถิ่นฐานของตนเอง มีส่วนทำให้ช่องว่างระหว่างสังคมเมืองและชนบทเพิ่มขึ้นอีก กระทรวงมหาดไทย (2541: 76) กล่าวว่า เป็นปัญหาที่ซ้ำเติมต่อชนบทที่อ่อนแออยู่เดิมให้เลวร้ายยิ่งขึ้น แนวทางการแก้ไขจำเป็นต้องเริ่มจากจุดแข็งของสังคมไทยโดยเฉพาะชุมชน หรือการรวมกลุ่ม รวมทั้งการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้วยเหตุดังกล่าวกระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยมีสาระสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ประการแรก การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศต้องเริ่มที่ชุมชนในชนบทหรือภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของประเทศ คือ ชิดชุมชนเป็นหลัก ประชาชนต้องสามัคคีร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน พึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

2. ประการที่สอง การรวมกลุ่มของประชาชนต้องใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ เช่น การรวมกลุ่มที่เป้าหมายเพื่อการผลิต กลุ่มเพื่อระดมทุน กลุ่มเพื่อการแปรรูปผลผลิต

3. ประการที่สาม การส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มชาวบ้าน เพื่อให้รัฐเข้าไปสนับสนุนให้ตรงกับความต้องการ และกลุ่มที่เข้มแข็งสามารถเป็นตัวอย่างให้แก่ชุมชนอื่น

4. ประการที่สี่ การตลาด จัดให้มีตลาดนัดชุมชนหรือลานค้าชุมชนในทุกอำเภอ เพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิตออกมาจำหน่ายในราคายุติธรรม

5. ประการที่ห้า จัดให้มีการประชุมประชาคมเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนระดับอำเภอในทุกอำเภอ เพื่อให้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือแก้ไขปัญหของชุมชนเอง วางแผนจัดทำโครงการ และการแสวงหางบประมาณด้วยตนเอง โดยมีองค์กรอื่น หรือภาคราชการ เป็นผู้ให้คำแนะนำ

แนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (2540: 19-29) ที่เห็นว่าการแก้ไขปัญหของสังคมชนบท จำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มเริ่มจากการก่อสร้างกลุ่มและแสวงหาทางเลือกในระดับความคิด การลงมือปฏิบัติการ การขยายเครือข่าย และร่วมการสร้างอำนาจต่อรองกับองค์กรธุรกิจอื่น ๆ นอกชุมชน ซึ่งจัดเป็นแนวคิดเพื่อการพึ่งตนเองที่สำคัญประการหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การพึ่งตนเองของสังคมชนบท วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2529) เห็นว่าต้องฟื้นฟูสมดุลระหว่าง “ความต้องการและขีดความสามารถในการสนองความต้องการ” ต้องพัฒนา “คนและระบบ” โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจให้แต่ละชุมชนมีฐานะเป็น “หน่วยเศรษฐกิจ” เพื่อประโยชน์ต่อการต่อรองกับธุรกิจภายนอก (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2532: 46-48) และการพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจถือเป็นพื้นฐานที่แท้จริงของการพึ่งตนเอง โดยการใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยเป็นแกนกลางในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สามารถรวมเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มอาชีพและอื่น ๆ มาใช้เป็นกลไกร่วม กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เรียกว่า “องค์กรธุรกิจชุมชน” เป็นการรวมกันเพื่อใช้วัตถุดิบ แรงงาน ทักษะ ทุนในชุมชน และสร้างยุทธศาสตร์ทางธุรกิจที่ต้องอาศัยการตัดสินใจของสมาชิกชุมชน (กระทรวงมหาดไทย, 2541: 58)

ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่มีองค์กรธุรกิจในชุมชนที่เป็นร้านค้าในชุมชน ธุรกิจชุมชนในการสะสมทุน เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก องค์กรธุรกิจดังกล่าวประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นอย่างมากสามารถช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนได้เป็นอย่างดี และในขณะเดียวกันหลายองค์กรกลับไม่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องยุติกิจการไปในที่สุด

จากแนวคิดการพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจของชุมชน จะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนของชาวบ้าน การพึ่งตนเองได้ต้องอาศัยความเข้มแข็งมิเช่นนั้นการพึ่งตนเองไม่อาจดำรงอยู่คู่กับท้องถิ่นนั้นได้ แต่ความเข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพราะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การส่งเสริมให้เกิดประชาคม 2) การสร้างกระบวนการเรียนรู้

3) การค้นหาศักยภาพของชุมชน 4) การจัดทำแผนความต้องการของชุมชน 5) การสนับสนุนทรัพยากรจากภาครัฐและภาคการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และ 6) การติดตามและประเมินผลการพัฒนาของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543: 32) แต่ในความเป็นจริงในปัจจุบันหลายชุมชนยังต้องการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมอีกเป็นจำนวนมาก หรือหลายชุมชนมีองค์กรธุรกิจของตนเองอยู่แล้วแต่ เพราะเกษตรกรยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่อีกหลายประการสมควรได้รับการแก้ไข (มนตรี ปานกล้า, 2542: ง)

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

(Statement of the Problem)

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาสร้างปัญหาให้แก่เกษตรกรหลายประการ โดยเฉพาะภาระหนี้สินจากการลงทุนปัจจัยการผลิต แต่ระบบตลาดไม่เอื้ออำนวย จนนำไปสู่การเคลื่อนย้ายครอบครัวและแรงงานไปสู่สังคมเมืองและโรงงาน ในระยะหลังนี้มีการกล่าวถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน และธุรกิจชุมชนที่เน้นการผลิต แปรรูป และการตลาดมากขึ้น รวมทั้งมีการลงมือจัดตั้งกลุ่มปฏิบัติจนประสบความสำเร็จตามแนวคิดหรือเป้าหมายหลายกลุ่ม แต่ในขณะเดียวกันในกลุ่มอาชีพหรือธุรกิจชุมชนบางแห่งก็ประสบความล้มเหลว (ชมชวน บุญระหงษ์, 2540: 3) สำหรับกลุ่มธุรกิจในชุมชนที่ประสบความสำเร็ที่จะสามารถนำมา ยกเป็นตัวอย่างได้ 4 กลุ่ม มีดังนี้

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแคว ตั้งอยู่เลขที่ 70/1 หมู่ 3 ตำบลท่ากว้าง อำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ เกิดจากการรวมตัวของแม่บ้าน 23 คน ในลักษณะกลุ่มสหกรณ์ ถือหุ้นขึ้นต้นรวม 2,100 หุ้น และก่อตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2538 กลุ่มลูกค้าก็คือประชาชนโดยทั่วไป แบ่งการทำงานเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร 5 คน และฝ่ายผลิต 10 คน โดยมีนางทองเพียร ศรีสว่าง เดิมประกอบอาชีพทำไร่ทำนา เป็นประธานกลุ่ม เป็นผู้ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ความสามารถและได้รับความเชื่อถือจากสมาชิกและหน่วยราชการ กลยุทธ์ที่กลุ่มนำมาใช้ในการดึงดูดใจลูกค้าก็คือ ส่งสินค้าได้ตรงเวลา และรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานอยู่เสมอ ทั้งด้านคุณภาพและรสชาติ เมื่อเป็นเช่นนี้ ผลการดำเนินการในปี 2542 มีผลกำไรทั้งสิ้น 145,280 บาท แบ่งจัดเป็นเงินปันผลให้สมาชิกหุ้นละ 32 บาท จำนวน 2,270 หุ้น ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 61 คน

2. กลุ่มแม่บ้านแปรรูปถนอมอาหารบ้านศรีคอนมูล อำเภอสาร์ภักดิ์ ก่อตั้งเมื่อปี 2534 มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อให้สมาชิกมีงานทำเพิ่มขึ้นและมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปัจจุบันที่ต่ำมาก และเพื่อให้กลุ่มมีความสามารถในการผลิตและขยายผลผลิตให้มากขึ้น คณะกรรมการผู้ก่อตั้ง มีจำนวน 5 คน

โดยเริ่มจากกิจกรรมการแปรรูปเต้าเจี้ยว และชีอิ้ว สามารถดำเนินการผลิตได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 24 คน แต่ละคนมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 2,400 บาทต่อเดือน สำหรับด้านผลิตภัณฑ์นั้นปัจจุบันนี้มีอยู่กว่า 10 ชนิด เช่น เต้าเจี้ยว ชีอิ้ว ขนมหอมม่วง ขนมหอมจอก มั่นรังนก ขนมหัวเราะ ขนมหินท์ ขนมหอมแดง กล้วยฉาบ ขนมหะรีปี้ฟ ข้าวเกรียบ น้ำพริกแดง น้ำพริกขาว เป็นต้น ทางกลุ่มได้ผลิตสินค้าเป็นที่ยอมรับในระดับท้องถิ่นและระดับชาติมีกลุ่มแม่บ้านจากในและต่างประเทศมาศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ

3. กลุ่มอาชีพสตรีช่างทำน้อย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มแปรรูปผลผลิตเกษตร เช่น ทำแฮมพู และครีมเนยจากธรรมชาติ ทำแหนม เป็นต้น ก่อตั้งเมื่อปี 2534 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพเกษตรกรของชุมชน คณะกรรมการและสมาชิกจัดตั้งเริ่มต้นจำนวน 40 ครอบครัว ปัจจุบันมีหุ้นจำนวน 81,900 บาท ในช่วง 5 ปี หลังมานี้กลุ่มมีกำไรทั้งสิ้น 67,992 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 22 ครอบครัว

4. กลุ่มโรงสีข้าวกล้องดำบดสันผัดหวาน อำเภอหางดง ก่อตั้งกลุ่มเมื่อปี 2534 จำนวนสมาชิกก่อตั้งทั้งสิ้น 38 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการจำหน่ายและผลิตข้าวกล้อง ปัจจุบันมีทุนเรือนหุ้นทั้งสิ้น 179,000 บาท และมีเงินในการดำเนินงานที่กู้ยืมจากธนาคาร ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 239 ราย

จะเห็นได้ว่าองค์กรในท้องถิ่นที่กล่าวมาแล้วทั้ง 4 กลุ่ม สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าธุรกิจชุมชนทั้งสองจะก่อตั้งมาเมื่อไม่นานมานี้ก็ตาม แต่ในช่วงเศรษฐกิจของประเทศผันแปรเช่นนี้ ธุรกิจชุมชนทั้งสองยังสามารถพยุงองค์กรของตนเองให้อยู่รอดและสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่าธุรกิจชุมชนที่ดำเนินการอย่างมีระบบจะช่วยให้ชุมชนพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ดี การดำเนินงานจนประสบความสำเร็จได้นอกจากต้องอาศัยปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้วยังเกี่ยวข้องกับความตระหนักในความ เป็นเจ้าของธุรกิจชุมชนร่วมกันของคนในชุมชนอีกด้วย (ชมชวน บุญระหงษ์, 2540: 3)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่ต้องการที่จะศึกษาองค์กรธุรกิจชุมชนขนาดเล็กทั้ง 4 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ ตามที่ระบุไว้ข้างต้น เพื่อหาข้อเท็จจริงของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการความสำเร็จ ความเข้มแข็ง และสนับสนุนให้ชุมชนพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจชุมชนขนาดเล็กในแหล่งอื่น ๆ ในด้านการใช้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบ แรงงาน ทักษะ ทุน และยุทธศาสตร์ทางธุรกิจ ให้สามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องและจะเป็น การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(Objective of the Study)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทราบการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยของสมาชิก ที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของ ธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้ประโยชน์ดังนี้

1. เป็นประโยชน์ในการหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานของกลุ่มธุรกิจให้ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน
2. เป็นประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ธุรกิจชุมชนต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ให้สามารถพัฒนาไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
3. เป็นประโยชน์ต่อการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่ในระหว่างก่อตั้ง หรือ ดำเนินงานมาแล้ว สามารถนำขั้นตอนการดำเนินงาน การส่งเสริม และการพัฒนา ที่ได้จากการ ศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับปัจจัยของตนเอง
4. เป็นประโยชน์ในการหาทางแก้ไขปัญหา และอุปสรรคของกลุ่มธุรกิจชุมชนให้หมดสิ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

(Scope of the Study)

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชน 4 แห่ง ในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มประสบในขณะรวมกลุ่มหรือดำเนินธุรกิจเพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง โดยการสอบถามความคิดเห็นจากสมาชิกในแต่ละกลุ่ม

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

(Operational Definition of Terms)

ชุมชน หมายถึง ชุมชนบ้านแคว ชุมชนบ้านศรีดอนมูล อำเภอสารภี ชุมชนบ้านช้างค้ำน้อย ชุมชนบ้านสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

สมาชิก หมายถึง สมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแคว บ้านศรีดอนมูล อำเภอสารภี กลุ่มอาชีพสตรีช้างค้ำน้อย และกลุ่มโรงสีข้าวบ้านสันผักหวาน อำเภอหางดง

ความสามารถในการพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถในการพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

กลุ่มธุรกิจ หมายถึง กลุ่มอาชีพที่ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันจัดตั้งขึ้นมาช่วยกันดำเนินธุรกิจที่มุ่งใช้ทุน ทรัพยากร และแรงงานภายในชุมชน

การจัดตั้งกลุ่มธุรกิจ หมายถึง การร่วมกันทำงานตามวัตถุประสงค์ที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของสมาชิก และชุมชน หรือเพื่อให้สมาชิกหรือชุมชนมีความสามารถในการพึ่งตนเอง นอกจากนี้กลุ่มต้องมีโครงสร้างการบริหารกิจกรรมที่เด่นชัด

ลักษณะการรวมกลุ่มหรือรวมกลุ่มอาชีพ หมายถึง ขั้นตอนที่น่ามาใช้ในการรวบรวมสมาชิก ประกอบด้วย การก่อร่างสร้างกลุ่ม การลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม การขยายกลุ่ม และความร่วมมือกับภายนอก

เป้าหมายของกลุ่มธุรกิจ หมายถึง การวางเป้าหมายทางธุรกิจทั้งในปัจจุบัน และเป้าหมายระยะยาว และเป้าหมายที่กำหนดไว้ นั้นต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่มอาชีพ เป้าหมายที่กำหนดขึ้น สามารถวัดได้จากเป้าหมายเชิงคุณภาพด้านความเป็นอยู่ ความสามารถในการพึ่งตนเอง หรือผลประกอบการของธุรกิจ

สถานะทางการเงิน หมายถึง สถานะทางการเงินของกลุ่มธุรกิจ ซึ่งสมาชิกสามารถรับรู้ได้จากผลประกอบการที่แสดงผ่านหลักฐานทางการเงินบัญชี ประกอบด้วย งบดุล และงบกำไรขาดทุน

ธุรกิจชุมชน หมายถึง องค์กรธุรกิจภายในชุมชน ที่มีโครงสร้างบริการองค์กรชัดเจน และมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อช่วยเหลือสมาชิกให้มีสภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้น โดยร่วมกันผลิตและจำหน่ายสินค้า

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ตั้งแต่ร่วมรับรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์ของธุรกิจ ร่วมกำหนดกิจกรรม กำหนดวิธีการดำเนินการ ตั้งแต่เริ่มต้นสำรวจปัญหา สาเหตุ ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดวิธีการ การตรวจสอบ และติดตามผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ ผลกระทบจากการตัดสินใจร่วมกัน

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือต่อสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่อกลุ่มธุรกิจของชุมชน

ความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพ หมายถึง ความรู้ ความรอบรู้ เกี่ยวกับการบริหาร จัดการ และการตลาดของผู้นำกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการกลุ่ม

กลไกทางศักยภาพของชุมชน หมายถึง องค์กรประกอบที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง มี 3 องค์กรประกอบ คือ องค์กรประกอบทางสังคม ประกอบด้วย เครือญาติ กลุ่มต่าง ๆ เพื่อนบ้าน และผู้นำ องค์กรประกอบทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย คุณค่าความเชื่อ และภูมิปัญญาของชาวบ้านในด้านการผลิต และบริหารจัดการ และองค์กรประกอบทางการศึกษา ประกอบด้วย พ่อ แม่ ผู้อาวุโส ครู และเพื่อนที่ทำให้มีการสืบทอดและแลกเปลี่ยนความรู้

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความชัดเจนในปัญหา เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. แนวคิดธุรกิจชุมชนและการพัฒนาองค์กรชุมชน
2. แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน
3. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. แนวคิดทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม
5. แนวคิดคุณลักษณะผู้นำที่ดี
6. แนวคิดการพึ่งตนเอง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดธุรกิจชุมชนและการพัฒนาองค์กรชุมชน

ธุรกิจชุมชน

จินตนา เกตุแก้ว (2539: 125) ให้ความหมายธุรกิจชุมชน ไว้คือ การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการคิด การบริหารจัดการ ทุกสิ่งเริ่มต้นจากชุมชน ประกอบด้วย การระดมทุน การจัดการ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นคืนสู่ชุมชน เป็นการทำธุรกิจเพื่อเรียนรู้พัฒนาคนและชุมชนควบคู่กัน เพื่อเป็นแนวทางการพึ่งตนเองและการอยู่ร่วมกันของชุมชนและรูปแบบของธุรกิจก็จะเริ่มต้นจากผลผลิตที่มีในชุมชนเป็นหลัก ในขณะที่ มงคล คำณานิษฐ์ (2541: 54) กล่าวว่า เกษตรกรจำนวนมากในภาคอีสานได้รวมตัวกันผลิตผลทางการเกษตรและนอกเกษตร รวมถึงการแปรรูปผลผลิตเหล่านั้นสู่ตลาด โดยคำนึงถึงความสามารถของตนเองและสถานการณ์ของตลาดภายนอก และถูกเรียกว่า “ธุรกิจชุมชน” ส่วนล้นทม สุทธิ (2543: 41) ให้ความหมายของธุรกิจชุมชนไว้คือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนที่ต้องการได้กำไรในทางเศรษฐศาสตร์ ความเป็นเจ้าของพิจารณาจากการครอบครองและควบคุมปัจจัยการผลิตเพื่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของผู้เป็นเจ้าของ ดังนั้น การจะพิจารณาว่าธุรกิจใดเป็นของชุมชนหรือไม่ ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงว่า ปัจจัยการผลิตนั้นเป็นของชุมชนหรือไม่ ชุมชนมีอำนาจมากน้อยแค่ไหนในการควบคุมและครอบครอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชุมชน ธุรกิจที่ดำเนินงานในชุมชนหากแบ่งตามลักษณะของการถือครอง

ปัจจัยการผลิต มี 5 ประเภทคือ ประเภทชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการถือครองกรรมสิทธิ์ ประเภทที่ให้สมาชิกในชุมชนมีกรรมสิทธิ์ร่วม ประเภทธุรกิจที่เกิดจากการสนับสนุนและช่วยเหลือด้านการเงินจากองค์กรเอกชน ประเภทธุรกิจที่ชุมชนถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันกับองค์กรภายนอกที่องค์กรนั้นต้องการให้ชาวบ้านร่วมกันดำเนินกิจกรรม และประเภทที่สมาชิกชุมชนเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ส่วนใหญ่

ส่วนปัจจัยที่มีส่วนกำหนดรูปแบบการจัดตั้งองค์กรธุรกิจชุมชนของแต่ละแห่งนั้น ฌรณงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542: 89-113) สรุปไว้ว่าต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจของชุมชน ต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
2. ความต้องการและเป้าหมายของสมาชิกชุมชน ชุมชนแต่ละกลุ่มอาจมีความต้องการและเป้าหมายไม่เหมือนกัน และต่างระดับกัน เช่น เป้าหมายในระดับพหุองค์ชีพ เป้าหมายเพื่อแสวงหาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ เป็นต้น
3. ความต้องการเงินทุน กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนควรจะเริ่มจากสิ่งที่มีอยู่และเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ โดยการพึ่งตนเองเป็นหลัก การเริ่มกิจกรรมโดยหวังซึ่งปัจจัยภายนอกมักเสี่ยงต่อความล้มเหลว และขาดวิญญูณต่อผู้เพื่อพึ่งตนเอง หนทางที่เหมาะสมที่สุดคือการเริ่มจากการสะสมทุนจากเงินออมในชุมชนเองไม่ก่อภาระหนี้สินโดยไม่จำเป็น
4. ความต้องการทรัพยากรบุคคล เป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จหรือล้มเหลวที่สำคัญ การบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถแบบสมัยใหม่ หรือใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและการจัดการให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดตั้งองค์กรธุรกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนมี 4 ระดับ คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือกระทำ และร่วมรับผิดชอบ ต่อผลที่เกิดขึ้น แต่ต้องมีแกนนำที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม

ปัจจัยกำหนดความสำเร็จ และความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน

โฆมานัส พลอยดี (อ้างในฌรณงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2542: 124) ได้สรุปปัจจัยกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชนไว้ 9 ประการ คือ 1) ปัจจัยด้านการผลิต 2) ปัจจัยด้านการตลาด 3) ปัจจัยด้านแรงงาน 4) ปัจจัยด้านการเงิน 5) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ 6) ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์กับภายนอก 7) ปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก 8) ปัจจัยเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ 9) ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กร

การพัฒนาองค์กรชุมชน

กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีเป้าหมายและมีความสัมพันธ์ร่วมกัน การแสดงออกของบุคคลภายในกลุ่ม เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่มนั้น กลุ่มทางสังคม หมายถึง การรวมกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันตามสถานภาพและบทบาทที่มีระเบียบแบบแผน มีค่านิยมและวัฒนธรรมร่วมกัน สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มซึ่งกลุ่มสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมมนุษย์ (ณรงค์ เสียงประชา, 2538: 76)

กาญจนา แก้วเทพ (2540: 20) ได้กล่าวว่า การรวมกลุ่มของชุมชนโดยทั่วไป แม้ว่าแต่ละกลุ่มจะมีกิจกรรมที่แตกต่างกันไป แต่เมื่อวิเคราะห์ในขั้นตอนของการพัฒนาองค์กรชุมชนเหล่านั้น จะพบว่ามีลักษณะการรวมกลุ่มคล้ายกัน ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 4 ขั้นตอน ตามลำดับ คือ

1.1 ขั้นตอนก่อร่างสร้างกลุ่ม และแสวงหาทางเลือกในระดับความคิด ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ การวิเคราะห์ชุมชน และการแสวงหาทางเลือกทำกิจกรรม กล่าวคือ ขั้นตอนการวิเคราะห์ชุมชน เป็นขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน โดยชาวบ้านที่อยู่กับปัญหาและมีความเข้าใจต่อปัญหาอย่างถูกต้อง โดยใช้เทคนิควิธีการประเมินวิเคราะห์ระบบชุมชน (Rural System Analysis) เพราะสามารถวิเคราะห์ได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือนถึงระดับชุมชน ผลของขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนสามารถมองเห็นสาเหตุหลัก สาเหตุรอง สาเหตุร่วม การตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งตรวจสอบการวิเคราะห์ของตัวเองกับคนอื่น ๆ ในชุมชน และขั้นตอนการแสวงหาทางเลือกเพื่อทำกิจกรรม เป็นการระดมความคิดเพื่อเลือกทำกิจกรรมก่อนหลังให้พอเหมาะสมกับความสามารถของชุมชน อาจคิดด้วยตนเอง หรือการศึกษาจากงานจากกลุ่มพัฒนาอื่น ซึ่งจะช่วยขยายฐานความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหา การคาดการณ์ล่วงหน้า ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การประเมินความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรม รวมทั้งการประเมินโอกาส (Opportunities) และขีดจำกัด (Limits) ของกลุ่ม การวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา มานะ นาคำ (2540: 85) เรียกว่ากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สำหรับการรวมกลุ่มนั้น ธนะจักร เข็นบำรุง (2540: 172-178) ได้กล่าวรวมกลุ่มตามลักษณะการจัดตั้งสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภท คือ การรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ จัดเป็น การจัดกลุ่มเฉพาะกิจแบบธรรมชาติส่วนใหญ่จะรวมกลุ่มกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต การขายผลผลิต หรือเพื่อต่อรองกับพ่อค้าในท้องถิ่น จึงเป็นกลุ่มที่ไม่ถูกครอบงำจากระบบอื่นแต่ก็มีภูมิอาชุน์ และการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ มักเป็นกลุ่มที่รัฐบาลเข้าไปมีส่วนควบคุมการจัดตั้งองค์กร ดังเช่น กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น มีสภาพเป็นนิติบุคคล

1.2 ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ หากกลุ่มสามารถวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของตนเองตรงหรือใกล้เคียงความเป็นจริงและมีประสบการณ์ในการหาทางออกก็จะสามารถเลือกกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของกลุ่ม อย่างไรก็ตามเนื่องจากงานพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้สิ่งที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ก็คือ ต้องมีการเรียนผิดเรียนถูก ซึ่งชาวบ้านต้องพร้อมที่จะต้องเข้าร่วมกันแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจึงจะทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการปฏิบัติในขั้นตอนนี้ ดิรก สารวดี (2540: 138-141) ระบุว่า เป็นกิจกรรมกลุ่มซึ่งสามารถพัฒนาต่อไปในขั้นต่าง ๆ ได้ ดังนั้นจะต้องมีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเหมาะสม สมาชิกจะต้องได้ประโยชน์อย่างยุติธรรม และการมีระบบการตรวจสอบที่ดีจะช่วยทำให้กิจกรรมของกลุ่มประสบความสำเร็จ ส่วนมานะ นาคำ (2540: 88-92) ได้กล่าวถึงกิจกรรมในขั้นตอนนี้ว่าเป็นกระบวนการจัดการ คือ มีการจัดการร่วมกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น การพัฒนาการผลิต การแปรรูป การตลาด การจัดการผลประโยชน์ และโครงสร้างการบริหารจัดการ

1.3 ขั้นตอนขยายกลุ่ม ขยายเครือข่าย เป็นการแผ่ขยายกิจกรรมหรือสาขาเพื่อเพิ่มความมั่นคงขององค์กร ลักษณะการขยายตัวจะมี 2 ทิศทางคือ ทิศทางแรก คือ การขยายประเภทของกิจกรรม การขยายลักษณะนี้คล้ายคลึงกับการขยายตัวของระบบธุรกิจ ทิศทางที่สอง คือ การขยายแนวคิดและกิจกรรม การขยายเป็นไปในลักษณะการสร้างเครือข่ายให้กว้างขวางเพื่อหวังพึ่งในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนนี้ในความหมายของ มานะ นาคำ (2540: 92-94) คือ การพัฒนาจิตสำนึก ให้ทุกฝ่ายมีแนวคิดในการพัฒนาที่จะพึ่งตนเอง การรักษาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืน ไปยังกลุ่มต่างๆ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และระดับเครือข่าย

1.4 ขั้นพลังคือ ความสามัคคี เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากองค์กรมีความเข้มแข็งแล้ว ความเข้มแข็งดังกล่าวจะสามารถระดมความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลภายนอกที่เรียกว่า องค์กรพันธมิตร หากองค์กรใดที่มีความเข้มแข็งมักได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกได้มากขึ้น

แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2531: 25-26) ได้กล่าวว่า มนุษย์จะมีการพัฒนาวิธีปฏิบัติของตนให้ทุกคนยอมรับและมีการถ่ายทอด เราเรียกวิธีปฏิบัตินี้ว่า “วัฒนธรรม” ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์มิได้เป็นไปตามธรรมชาติล้วน ๆ แต่เกิดขึ้นจากการกำหนดขึ้นเองของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ส่งเสริมวิธีการทำงานการทำมาหากิน การสร้างความสุขแก่หมู่คณะ และการรักษาหมู่คณะให้ปลอดภัย ความรู้และประสบการณ์ที่มนุษย์ถ่ายทอดให้แก่กันและกันนี้แบ่งเป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความชำนาญในการทำมาหาเลี้ยงชีพ และด้านที่เป็นอุดมการณ์หรือวัฒนธรรม เป็นเรื่อง

ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมโดยความรู้ทั้งสองด้านนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก และเป็นกระบวนการที่มีรากฐานมาจากวิถีชีวิต ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งบุญเทียนทองประสาน (2531:65-72) ระบุว่า การเคารพผู้อาวุโส การทำบุญ ความเชื่อในเรื่องการทำความดี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติเป็นกฎเกณฑ์ที่สมาชิกของชุมชนได้ร่วมกันสร้างขึ้นมีการดำรงอยู่อย่างสอดคล้อง และรับใช้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าด้านจิตใจ ด้านความรู้สึกเป็นสิ่งที่นำไปสู่เอกลักษณ์ของการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ระบบวัฒนธรรมชุมชนดังกล่าว มีวัด มีพระ มีความเชื่อทางศาสนาเป็นองค์รวมของหมู่บ้าน มีศักยภาพของสถาบันชุมชนมีภูมิปัญญาชาวบ้าน และเครือข่ายต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน กาญจนากแก้วเทพ (2538: 68-69) ได้ระบุว่าเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยให้การสร้างเครือข่ายแบบดั้งเดิมดำรงอยู่ได้นั้น ได้แก่ การคมนาคมที่ยังไม่สะดวก ยังไม่มีตลาด ไม่มีสถาบันภาครัฐในการให้ความปลอดภัยด้านชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ชาวบ้านต้องจัดตั้งเครือข่ายประชาชนเพื่อตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน ดังนั้นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำลายเครือข่ายประชาชนคือการเกิดขึ้นของสถาบันใหม่ ๆ ที่เข้าไปทำหน้าที่แทนเครือข่ายประชาชน อย่างไรก็ตามการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนจำเป็นต้องมีการจัดระบบความสัมพันธ์ที่จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการอยู่ร่วมสัมพันธ์กัน เกิดเป็นจารีตประเพณี ระบบกฎเกณฑ์และพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นแนวทางให้สมาชิกของชุมชนทั้งรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไปได้ยึดถือปฏิบัติและสั่งสมจนกลายเป็นผลึกทางความคิด ระบบกฎเกณฑ์และประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดและอยู่ร่วมกันได้นี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มีการสืบทอดและพัฒนาไปตามลำดับ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งสุรเชษฐ์เวชพิทักษ์ (2533: 13) ได้จำแนกระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมไว้ 3 มิติ คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน หรือระบบเครือญาติเดียวกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในระดับนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันภายในหน่วยย่อยของชุมชนจะมีความคุ้นเคยและกระชับแน่นแฟ้นมากในหมู่เครือญาติเดียวกัน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการแสดงออกถึงศักยภาพในการคิดค้นของมนุษย์ โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการดำรงชีวิตของตนเอง และมีความสอดคล้องกับธรรมชาติ อาทิ เครื่องมือในการทำการเกษตรหรือการพึ่งพาธรรมชาติเกี่ยวกับปัจจัย 4 คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค
3. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นการสร้างสัญลักษณ์แทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีคุณและโทษกับมนุษย์ เพราะว่ามันมีความปรารถนาที่จะได้รับความปลอดภัยและมี

ความหวังกับอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นจะช่วยให้ ดังนั้นเพื่อดำรงรักษาภาวะอำนาจแห่งศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์ได้สร้างจากความคิดของตนและถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลัง ๆ การประกอบพิธีกรรมที่เคร่งครัด และการกระทำอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นการปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับอุดมการณ์ความเชื่อของคนในสังคมนั้น

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา (2534: 77-78) กล่าวถึงวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ของหมู่บ้านล้านนาที่มีผลมาจากการพัฒนาอย่างค่อนข้างอิสระจากอำนาจรัฐ ซึ่งนับเป็นเงื่อนไขอันสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถสร้างสังคมขึ้นมาตามแนวคิด ความเชื่อของตน วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตแบบสังคมชาวนา ที่ต้องอาศัยพึ่งพาธรรมชาติและพึ่งพาเพื่อนบ้านร่วมชุมชน รวมทั้งจากชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนั้นอุดมการณ์ของสังคมหมู่บ้านจึงนิยมความเรียบง่ายไม่สั่นดิ้น ช่วยเหลือแบ่งปัน ไม่เอาัดเอาเปรียบเนื่องจากอุดมการณ์นี้ชาวบ้านสร้างขึ้นมาเองพวกเขามีศักยภาพสูงในการสืบทอด และในการปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกแต่คงสาระอุดมการณ์ไว้ ส่วนการสร้างกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้านเพื่อแก้ปัญหาคความยากจนในชุมชน มาจากพื้นฐานการยอมรับในสถาบันหมู่บ้าน เขายังคงพยายามสนับสนุนอุดมการณ์แห่งความเท่าเทียมหรือการกระจายผลผลิตอย่างเป็นธรรม แม้ว่าชีวิตและเศรษฐกิจจะกดดันให้เขาต้องหันมาเป็นชีวิตแบบตัวใครตัวมันมากขึ้นก็ตามและนี่คือวิถีวัฒนธรรมของคนชนบท

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2539: 28-30) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น การมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการพัฒนา และด้านจิตวิทยา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเฉพาะการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา และการมีส่วนร่วมทางจิตวิทยา กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการพัฒนาชุมชนนั้น จัดเป็นกระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนและชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล ชมรม สมาคม ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายที่วางไว้ ในขณะที่การมีส่วนร่วมทางจิตวิทยา เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลโดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลุ่มบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ไพรัตน์ เจริญรินทร์ (2527: 6-7) ได้แบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุ

ของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมทั้งความต้องการของชุมชน 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน 3) ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชน 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมของโครงสร้างของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย และ 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป ส่วน WHO (1981: 41-49) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ย่อกว่านั้น คือ มี ขั้นตอนประกอบด้วย 1) การวางแผน ประชาชนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และประการสำคัญคือ การตัดสินใจด้วยตนเอง 2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จัดการ และการบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงิน และบริหาร 3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและควบคุมสังคม และ 4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นฐานที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุ

อย่างไรก็ตาม นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 27-28) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม 2) ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วม และ 3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม และยังกล่าวถึงความสำเร็จของการมีส่วนร่วมว่าขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 5 ประการ คือ 1) ประชาชนจะต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรมและร่วมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 2) ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ 3) ประชาชนต้องมีความสนใจที่จะสัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น 4) ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และ 5) ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคมหากมีส่วนร่วม

แนวคิดทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม

ชาย เสวีกุล (2542: 5) กล่าวว่า ทัศนคติคือความคิดที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทัศนคติไม่ได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ แต่เกิดขึ้นและฝังอยู่ในใจหลังจากได้ถูกสั่งสอนให้ชอบหรือเกลียดการยอมรับหรือไม่ยอมรับในสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นเวลานานพอสมควรหรือโดยที่ผู้นั้นได้รับประสบการณ์ด้วยตนเอง แต่ต้องเป็นประสบการณ์ที่ประทับใจอย่างรุนแรงหรือเกิดขึ้นบ่อย ๆ จนเกิดความรู้สึกฝังใจที่จะยอมรับทัศนคตินั้น ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ ฉะนั้นเมื่อเราประสบสิ่งที่ชอบยอมแสดงปฏิกิริยาอย่างหนึ่ง แต่ถ้าพบสิ่งที่ไม่ชอบ ปฏิกิริยาไม่ดีก็จะเกิดขึ้น ทัศนคติของแต่ละบุคคลจะคล้ายกันหรือแตกต่างกันสุดแต่สิ่งที่เขาได้เรียนรู้และประสบมา สุชา จันทน์เอม (2533: 6) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติไว้ 4 องค์ประกอบ คือ

1. วัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อบุคคลทุก ๆ คนตั้งแต่เกิดจนตาย สถาบันต่าง ๆ จึงมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น
2. ครอบครัว เป็นแห่งแรกที่อบรมให้เด็กได้เรียนรู้การสมาคมต่าง ๆ จึงมีอิทธิพลมากในการสร้างทัศนคติให้แก่เด็ก ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติในการดำรงชีวิต
3. กลุ่มเพื่อน เด็กที่ต้องจากพ่อแม่มาอยู่กับเพื่อนตั้งแต่เด็ก จะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมากที่สุดในการสร้างทัศนคติต่อเด็ก
4. บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติบุคคลที่ชอบออกสังคมบุคคลที่หนีสังคม บุคคลที่ชอบเด่น และบุคคลที่อ่อนน้อมนั้นจะมีทัศนคติที่แตกต่างกัน

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2516: 41-50) ได้แบ่งประเภทของทัศนคติออกเป็น 2 ประเภท คือ ทัศนคติทั่วไป ได้แก่ สภาพจิตใจอันกว้างขวาง ซึ่งเป็นแนวความคิดประจำตัวของบุคคลนั้น ทัศนคติทั่วไป ได้แก่ ลักษณะบุคลิกอันกว้าง และทัศนคติเฉพาะอย่าง ได้แก่ สภาพจิตใจของบุคคลนั้นมีต่อวัตถุสิ่งของ บุคคลอื่น สถานการณ์ และสิ่งอื่น ๆ อีกเป็นอย่าง ๆ ไป ทัศนคติในวงแคบนี้มักแสดงออกในลักษณะที่ว่าชอบหรือไม่ชอบ หรือเห็นว่าดีก็มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หรือถ้าไม่ชอบหรือเห็นว่าไม่ดีก็เรียกว่าทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น จึงเป็นทัศนคติเจาะจงเฉพาะบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เขาได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติ ประกอบด้วย 2 ปัจจัยสำคัญคือ ทัศนคติที่เกิดจากประสบการณ์ และทัศนคติที่เกิดจากค่านิยมและการตัดสินใจค่านิยม

แนวคิดคุณลักษณะผู้นำที่ดี

สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว (2539 อ้างใน เจริญ สุแก้ว, 2541: 20-21) ได้กล่าวว่าผู้นำที่ดี และเหมาะสม ต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 17 ประการ คือ

1. ความรู้ คือ ผู้นำต้องมีความรู้ ความรอบรู้
2. ความริเริ่ม คือ ความต้องการที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่ต้องมีคำสั่ง และในการที่จะริเริ่มทำอะไรทุกอย่างนั้นจะต้องคิดก่อนทำเสมอ
3. ความกล้าหาญ คือ ต้องมีความกล้าหาญจะสามารถผจญต่องานต่าง ๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงได้ทุกอย่าง ความกล้าหาญนี้จะต้องมีทั้งกาย วาจา และจิตใจจึงจะปฏิบัติการอันเป็นผู้นำที่ดีได้
4. ความกล้าตัดสินใจ คือ ความสามารถที่จะตัดสินใจตกลงได้ทันที เมื่อตกลงสั่งการใด ๆ แล้ว จะสั่งได้อย่างเด็ดขาดและชัดเจน
5. ความแนบเนียน คือ ความสามารถที่จะติดต่อเกี่ยวข้องกับ หรือมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยกริยาอาการและวาจาที่ถูกต้องเหมาะสม โดยไม่ทำให้ผู้ที่ติดต่อด้านนั้นเกิดความกระด้างกระเดื่องขึ้น เพื่อให้การคบค้าสมาคมเป็นไปโดยราบรื่นและเรียบร้อย
6. ความยุติธรรม คือ การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความยุติธรรมและศีลธรรม วางตนเป็นกลาง ไม่เอนเอียงในการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือเป็นโทษต่อผู้อื่น ความยุติธรรมนี้ คือความเที่ยงธรรมนั่นเอง
7. ลักษณะท่าทาง คือ การแสดงออกของร่างกายที่ต้องประสงค์ มีกริยาอาการและเครื่องแต่งกายที่เหมาะสม
8. ความอดทน คือ ความสามารถของร่างกายและความคิด จิตใจที่ทนต่อการปฏิบัติกิจการหรือหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดที่สมเหตุสมผลให้ต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จได้
9. ความกระตือรือร้น คือ การมีใจจดจ่อที่ดีและมีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่หรือกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติอยู่เสมอ ซึ่งเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่จะทำให้ติดต่อกับผู้อื่นได้ง่าย
10. ความไม่เห็นแก่ตัว คือ การขจัดเสียซึ่งความสุขหรือผลประโยชน์แห่งตนโดยที่คนอื่นกลับได้ผลประโยชน์ คนที่ไม่เห็นแก่ตัวนั้นย่อมเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ตรงไปตรงมา และไม่ทำลายร้ายผู้อื่น
11. ความตื่นตัว คือ ความระมัดระวัง ความสุขุมรอบคอบ ความไม่ประมาท และมีความว่องไว ปราดเปรียวอยู่เสมอ

12. **คุณูปนิญ** คือ อำนาจแห่งความคิดที่สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องและสรุปเป็นข้อลงความเห็น หรือข้อตกลงใจอันเฉียบแหลมได้ ในการเป็นผู้นำนั้นจะต้องใช้คุณูปนิญอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อที่จะให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในคุณูปนิญของผู้นำ

13. **ความสงบเสงี่ยม** คือ ความไม่หึงหยา ไม่จองหอง และไม่มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ไร้เหตุผล ลักษณะเช่นนี้เหมาะสมกับผู้บริหารโดยตรง

14. **ความเห็นอกเห็นใจ** คือ ผู้นำจะต้องคอยเอาใจใส่ในเรื่องทุกข์สุขตลอดจนความเดือดร้อนของประชาชนหรือบุคลากร

15. **ความจงรักภักดี** คือ การเป็นผู้นำนั้นจำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อหมู่คณะหรือส่วนร่วมทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นที่ไว้วางใจของบุคลากรที่มีความรู้สึกว่าได้มาอยู่ในความปกครองแล้วมีความอบอุ่น

16. **การสังคมดี** คือ การมีบุคลิกภาพที่จะเข้าสังคมได้อย่างถูกต้อง ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี

17. **การบังคับตนเอง** คือ การบังคับจิตใจโดยผ่านทางอารมณ์ ซึ่งรับมาจากประสาททั้งห้าอันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เพื่อมิให้แสดงออกซึ่งกิริยาอาการต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม

แนวคิดการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเองนั้น เป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาชุมชน กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน (2529: 1) ได้สรุปถึงการพัฒนาในอีกคำว่า รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณสำหรับการพัฒนาเป็นจำนวนมากให้แก่ชาชนบทเพื่อการประกอบอาชีพที่ดี อีกทั้งมีหน่วยงานเอกชนให้การสนับสนุนโดยมีเป้าหมายในความเป็นอยู่ที่ดีของพี่น้องในชุมชนที่เข้ารับการพัฒนา แต่กลับปรากฏว่าการพัฒนาชนบทก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจเกษตรกรไม่สามารถสละสภาพของความยากจน พึ่งตนเองไม่ได้ และในขณะเดียวกันผลของการพัฒนากลับเพิ่มพูนปัญหาสังคม ด้วยเหตุดังกล่าวการแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะหลังจึงมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง โดยเฉพาะการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

กาญจนา แก้วเทพ (2535 อ้างใน ถวิล ภัณฑาพิเศษ, 2538: 23) ได้ให้ความหมายการพึ่งตนเอง ไว้ว่าในการพัฒนามุ่งเน้นถึงการมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทดแทนการแข่งขันกันเองดังเช่นในสถานการณ์ปัจจุบัน การพึ่งตนเองจะเริ่มขึ้นเป็นจริงจึงได้จะต้องมีเงื่อนไขเบื้องต้นคือ ประชาชนจะต้องมองตนเองในทัศนะใหม่ คือตระหนักถึงศักยภาพและขีดความสามารถของตนเองเป็นสำคัญ นอกจากนี้เขายังได้อ้างถึงนักวิชาการรายอื่น ๆ ที่

ให้ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเองว่า เป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถให้ชุมชนอยู่รอด เพราะการพึ่งตนเองเกิดประโยชน์ทั้งต่อปัจเจกชนและชุมชน ทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำ และทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม อย่างไรก็ตาม วิโรจน์ สารรัตนะ (2532: 56-57) ได้สรุปว่า การพัฒนาไปสู่ทิศทางของการพึ่งตนเองของชาชนบทจะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบที่สัมพันธ์และเกื้อกูลกันคือ องค์ประกอบด้านระบบความคิด วิธีคิดในการพัฒนา ต้องอยู่บนพื้นฐานความเชื่อของพุทธพจน์บ้านที่มุ่งบรรลุความสุขของชีวิต คือให้ทำงานเลี้ยงชีพด้วยศีลธรรม องค์ประกอบด้านระบบการผลิตทางการเกษตร บิดหลักผสมผสานระหว่างการปลูกข้าวกับการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เดียวกัน ให้เกื้อกูลประโยชน์ต่อกัน ผลานค่อสิ่งที่เหลือใช้จากพืชและสัตว์อย่างต่อเนื่องและครบวงจร องค์ประกอบทางด้านระบบเศรษฐกิจชุมชนจะมุ่งเน้นเพื่อมีกินมีใช้ เหลือจึงขายเป็นหลัก และองค์ประกอบด้านระบบวัฒนธรรมชุมชน ระบบครอบครัวและสถาบันเครือข่าย คือกลุ่มบุคคลหรือสถาบันที่มีบทบาทในชุมชน จะเป็นองค์กรรวมของชุมชนอันจะเป็นหลักทางด้านการพัฒนาทางด้านจิต วิญญาณ ความเป็นคนในชุมชน ในขณะที่ ประเวศ วะสี (2530: 33-35) ได้กล่าวว่าชุมชนที่จะพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ต้องมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) จิตใจที่มีธรรมะ ขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวลำบาก ไม่โลภมาก มีสันโดษธรรม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย กำหนดแบบแผนการผลิต และทำให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ 2) แบบแผนการผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง เป็นเกษตรผสมผสาน ซึ่งทำให้มีกินมีใช้และธรรมชาติแวดล้อมมีความสมดุล 3) ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อมเกิดขึ้นเพราะแบบแผนการผลิตที่คำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม ขึ้นอยู่กับจิตใจมนุษย์ที่ไม่โลภมากและพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ 4) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง ตามความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อมกับพฤติกรรมไม่ฟุ่มเฟือย ทำให้เศรษฐกิจสมดุล ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และ 5) ชีวิตชุมชน ระบบวิถีชีวิตมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีอาหารการกินเหลือเฟือ มีเวลาช่วยเหลือกัน นับถือผู้เฒ่าผู้แก่ มีวัดเป็นสถาบันของชุมชนที่ช่วยพัฒนาจิตใจเป็นศูนย์กลางของการศึกษาการสาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรมเป็นสถาบันสังคมสงเคราะห์ และเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ ส่วนฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2529: 95-101) ระบุว่า การพึ่งตนเองของประชาชนในชนบทให้บรรลุผลสำเร็จไปได้จะต้องอาศัยองค์ประกอบ 6 ประการคือ 1) ต้องเป็นการพัฒนาแบบกลุ่ม คือ จะต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเสมอ 2) ต้องมีจิตสำนึกที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) ต้องมีการผลิตซ้ำ มีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไปในชุมชน 4) ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสายสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง 5) ต้องประสานทางวัฒนธรรมกันคนกลุ่มอื่นในชุมชน และ 6) ชุมชนควรมีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เพราะสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์เป็นปัจจัยสำคัญในการพึ่งตนเองของชาวบ้าน

ดังที่กล่าวถึงข้างต้นแล้วว่า การพึ่งตนเองที่สำคัญของชุมชนคือ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ที่ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร (2529: 1-2) ให้ความหมายว่า เป็นความสมดุลระหว่างขีดความสามารถในการผลิตกับขอบเขตของการบริโภค ระหว่างขีดความสามารถในการออมกับขอบเขตของการลงทุน และระหว่างมูลค่าสินค้าและบริการที่พึ่งการส่งออกและพึ่งการนำเข้า อย่างไรก็ตาม การพึ่งตนเอง มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนอีกครั้งหนึ่งเมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เพราะมีข้อบ่งชี้หลายอย่างแสดงให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจที่ถูกเรียกว่าเศรษฐกิจตลาด ไม่เหมาะสมกับเกษตรกรเพราะยังพึ่งพิงตลาดเกษตรกรก็ยิ่งยากจน ยิ่งเกษตรกรยากจนก็ต้องยิ่งพึ่งพิงตลาดมากขึ้น เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองจัดเป็นระบบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเกษตรกร เพราะเป็นระบบที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนชาวบ้านที่ปรารถนาจะก้าวพ้นจากระดับการผลิตเพียงเพื่อพออยู่พอกิน ไปสู่ระดับการแลกเปลี่ยนให้เป็นทั้งเจ้าของทุนและ/หรือผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจตนเอง มีการใช้วัตถุดิบ แรงงาน ทักษะ ทุน และยุทธศาสตร์ทางธุรกิจภายใต้การตัดสินใจด้วยตนเองของสมาชิกชุมชน อย่างไรก็ตามระบบ สังคีต พิริยะรังสรรค์ กล่าวว่า เศรษฐกิจพึ่งตนเองนี้ไม่ได้ปฏิเสธการแลกเปลี่ยนสินค้าในเศรษฐกิจตลาด (กระทรวงมหาดไทย, 2541: 61) เช่นเดียวกันกับการกล่าวของ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร (2529: 1) ที่ระบุว่า การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจเอกเทศ ต้องมีความข้องเกี่ยวกับโลกภายนอกตลอดเวลา แต่ความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีต้องมีโครงสร้างและรูปแบบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ภายใต้กรอบความคิดแห่งการพึ่งพาตนเอง อย่างไรก็ตาม การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร (2529: 12) กล่าวโดยสรุปว่าต้องการเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย

1. การเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต โดยมุ่งที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตในชนบทให้สูงขึ้น
2. การสนองความต้องการในชนบทส่วนใหญ่ด้วยสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นในชนบทเอง และ
3. การร่วมกันผลิต และจำหน่ายสินค้าและบริการในลักษณะที่เป็นองค์กรธุรกิจชนบท เพื่อเสริมทั้งอำนาจการต่อรอง และเพื่อการวางแผนการผลิตและการตลาด

ส่วนด้านความสามารถในการพึ่งตนเองได้ของชุมชนนั้น แม้ว่าในปัจจุบันยังไม่มีเกณฑ์ใดเป็นตัวประเมินความสำเร็จไว้เป็นเครื่องชี้วัดที่สมบูรณ์ เพราะจากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง จะกล่าวถึงตัวชี้วัดความสำเร็จของการพึ่งตนเองไว้แตกต่างกัน ดังเช่น กาญจนา แก้วเทพ (2540: 53) ระบุถึงการพัฒนากลุ่มหรือการจัดตั้งกลุ่มตามแนวทางที่จะสามารถพัฒนาไปสู่ความ

เข้มแข็งของชุมชนได้ ในขณะที่ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา (2543: 47) ได้วิจัยและพบว่าศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องชี้วัดสำคัญ 5 ประการคือ 1) ความสามัคคีในชุมชน 2) การมีผู้นำดี 3) การมีอาชีพ 4) ชุมชนพึ่งตนเอง และ 5) การมีรายได้เพียงพอ แต่ก็มีข้อสังเกตว่า เครื่องชี้วัดที่พัฒนาได้เป็นเครื่องชี้วัดทางสังคมเท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมศักดิ์ อุปพันธ์ (2535) ศึกษาถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กรเพื่อการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจในชุมชนแออัด : กรณีศึกษาสหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนฟ้าใหม่ พบว่ากระบวนการเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนฟ้าใหม่ขององค์กรภายนอกผู้นำการเปลี่ยนแปลงในครั้งแรกเป็นไปในรูปแบบง่าย ๆ ปลดปล่อยให้กลุ่มดำเนินกฎระเบียบอย่างอิสระ ต่อมาเมื่อกลุ่มฯ เริ่มมั่นคงได้มุ่งกระตุ้นให้กลุ่มขยายกิจการให้เติบโตยิ่งขึ้นและร่วมติดต่อสัมพันธ์ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับกลุ่ม/สหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งอื่น แต่การส่งเสริมเช่นนี้เริ่มไม่ได้รับการยอมรับเนื่องจากสวนทางกับความต้องการของกลุ่มที่ต้องการเป็นผู้กำหนดนโยบาย/ทิศทางด้วยตนเองอย่างอิสระ เครื่องชี้วัดความสำเร็จของสหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนฟ้าใหม่ 6 ด้านคือ 1) ฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่ม 2) ระยะเวลาการดำเนินงานของกลุ่ม 3) การมีส่วนร่วมในองค์กรฯ ของคนในชุมชน 4) ความเป็นอิสระของกลุ่ม 5) ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของสมาชิก และ 6) แนวโน้มการคงอยู่ของกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จเหล่านี้ แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายโล่ที่ชาวชุมชนผู้บุกรุกที่ดินริมคลองแม่ข่าและแนวกำแพงเมืองเก่าของเทศบาล การเข้ามาเผยแพร่ส่งเสริมขององค์กร ภายนอกผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีสถานภาพเป็นสหกรณ์ตามกฎหมาย และการใช้สหกรณ์ฯ เป็นสถานที่ดูงานแก่คณะดูงานต่าง ๆ ขององค์กรภายนอก ปัจจัยภายใน ได้แก่ การให้ความไว้วางใจในตัวสหกรณ์ฯ สถานภาพและความสามารถของผู้นำ ความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกันของผู้ร่วมก่อตั้งสหกรณ์ฯ ความต้องการหลักประกัน ความมั่นคงของคนในชุมชน ลักษณะทางกายภาพของชุมชน การเป็นแหล่งรวมของคนที่มีความแตกต่างกันมาอยู่รวมกันความขัดแย้งและอ้อมอวลต่อกัน และประการสุดท้ายคือ ปัจจัยอื่น ๆ อาทิเช่น การเคยผ่านประสบการณ์ความล้มเหลวของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนก่อนหน้านี้ ความต้องการช่วยเหลือกันและกัน การใช้ระบบตัวแทนครอบครัว บางส่วนของปัจจัยเหล่านี้ทำให้สหกรณ์ฯ ประสบผลสำเร็จในเชิงก้าวหน้าแต่บางส่วนส่งผลในด้านตรงข้าม

ผลกระทบที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนฟ้าใหม่ต่อชาวชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ในด้านเศรษฐกิจทำให้ชุมชนได้มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเอง คนในชุมชนได้มีหลักประกันแก่ตนเองและครอบครัวในระดับหนึ่ง ในด้านสังคมทำให้ชุมชนเกิดกลุ่มทางสังคม เกิดกิจกรรมอื่นต่อเนื่องด้านการเมือง สหกรณ์ฯ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่ขัดแย้งกันในชุมชนส่วนในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ทำให้เกิดความเคยชินกับการใช้กฎระเบียบอย่างเป็นทางการและการสุดท้ายทำให้คนในชุมชนหันมาทบทวนการให้เครดิตและความไว้วางใจต่อกันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ในการส่งเสริมองค์กรเพื่อการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจในชุมชนแออัด คือ 1) องค์กรที่เกี่ยวข้องควรปล่อยให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มอย่างอิสระตามรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนควรเข้าไปให้คำแนะนำช่วยเหลือตามความจำเป็นต่อเมื่อได้รับการร้องขอหรือมองเห็นปัญหาจริง ๆ 2) ผู้เกี่ยวข้องควรกระตุ้นให้ผู้นำในองค์กรเพื่อการพึ่งตนเองตระหนักถึงการสร้างผู้นำคนใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนอยู่เสมอ รวมทั้งกระจายบทบาทหน้าที่บางส่วนของคณะกรรมการให้แก่ตัวแทนกลุ่มที่อยู่ห่างไกลออกไป 3) กระตุ้นผู้นำในองค์กรฯ ให้มีความสำคัญกับการให้การศึกษาอบรม แก่สมาชิกแรกเข้าถึงแนวคิดและอุดมการณ์การจัดตั้งองค์กรฯ เสริมสร้างบทบาทให้องค์กรฯ สนองความต้องการด้านรายได้แก่สมาชิกโดยตรง เน้นให้องค์กรฯ ทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนโดยเปิดโอกาสให้คนจากส่วนอื่นในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 4) ข้อเสนอแนะในการให้ศึกษานอกระบบสำหรับองค์กรเพื่อการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจในชุมชนแออัด คือ เน้นให้การศึกษาแก่ผู้นำและสมาชิกอย่างทั่วถึงในลักษณะไม่เป็นทางการ กรณีสมาชิกควรอบรมในรูปกลุ่มย่อยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของคนในชุมชน

ชูชาติ บุญยัง (2536) ได้ศึกษาทัศนคติของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรสตรีที่มีต่อการประกอบอาชีพในอำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ จำนวนการถือครองที่ดิน การรับข่าวสาร และอาชีพเสริมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติของสมาชิกยุวเกษตรกรสตรีที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกร

ถวิล กัญญาพิเศษ (2538) ได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองในชุมชนชนบทพบว่า ศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชนเกิดขึ้นโดยอาศัยศักยภาพของปัจเจกชนรวมกันเป็นศักยภาพของชุมชนภายใต้การนำของผู้นำท้องถิ่น วิธีการที่จะทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งตนเองสูงคือ ชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มโดยอาศัยพื้นฐานด้านอาชีพเสริมเป็นหลักในการรวบรวม ส่วนกระบวนการที่จะสามารถทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้นั้นต้องประกอบด้วย มีการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัดที่มีประสิทธิภาพ ชุมชนต้องมีการปรับตัว โดยอาศัยนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นประชาชนในชุมชนต้องกระตือรือร้นเพื่อรับการศึกษาโดยเฉพาะการให้การศึกษาแก่เยาวชน มีการช่วยเหลือหรือการพึ่งตนเองผ่านกลุ่มอาชีพในชุมชนด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และชุมชนต้องมีเครือข่ายเพื่อเพิ่มความสามารถในการต่อรองกับภายนอกหรือกลุ่มเศรษฐกิจภายนอกชุมชน

อุดมศักดิ์ วงศ์พันธุ์ (2541) ศึกษาเกี่ยวกับ ศักยภาพของชุมชนชนบทในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลไกในการพึ่งตนเองพบว่ามีกลไก 3 ประการ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชน ได้แก่ กลไกทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย เครือญาติ กลุ่มต่าง ๆ เพื่อนบ้าน ผู้นำ และกลไกทางวัฒนธรรมประกอบด้วย คุณค่าความเชื่อและภูมิปัญญาของชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ที่ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ประการสุดท้าย ได้แก่ กลไกทางการศึกษา ประกอบด้วย พ่อแม่ ผู้อาวุโส ครู และเพื่อนที่ทำให้มีการสืบทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ คุณค่า ความเชื่อในด้านการประกอบอาชีพ และการรักษาพยาบาล ส่วนเงื่อนไขประกอบด้วย ความเป็นเครือญาติ ความเป็นเพื่อนบ้าน ความเชื่อในผู้อาวุโส และการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพึ่งตนเอง

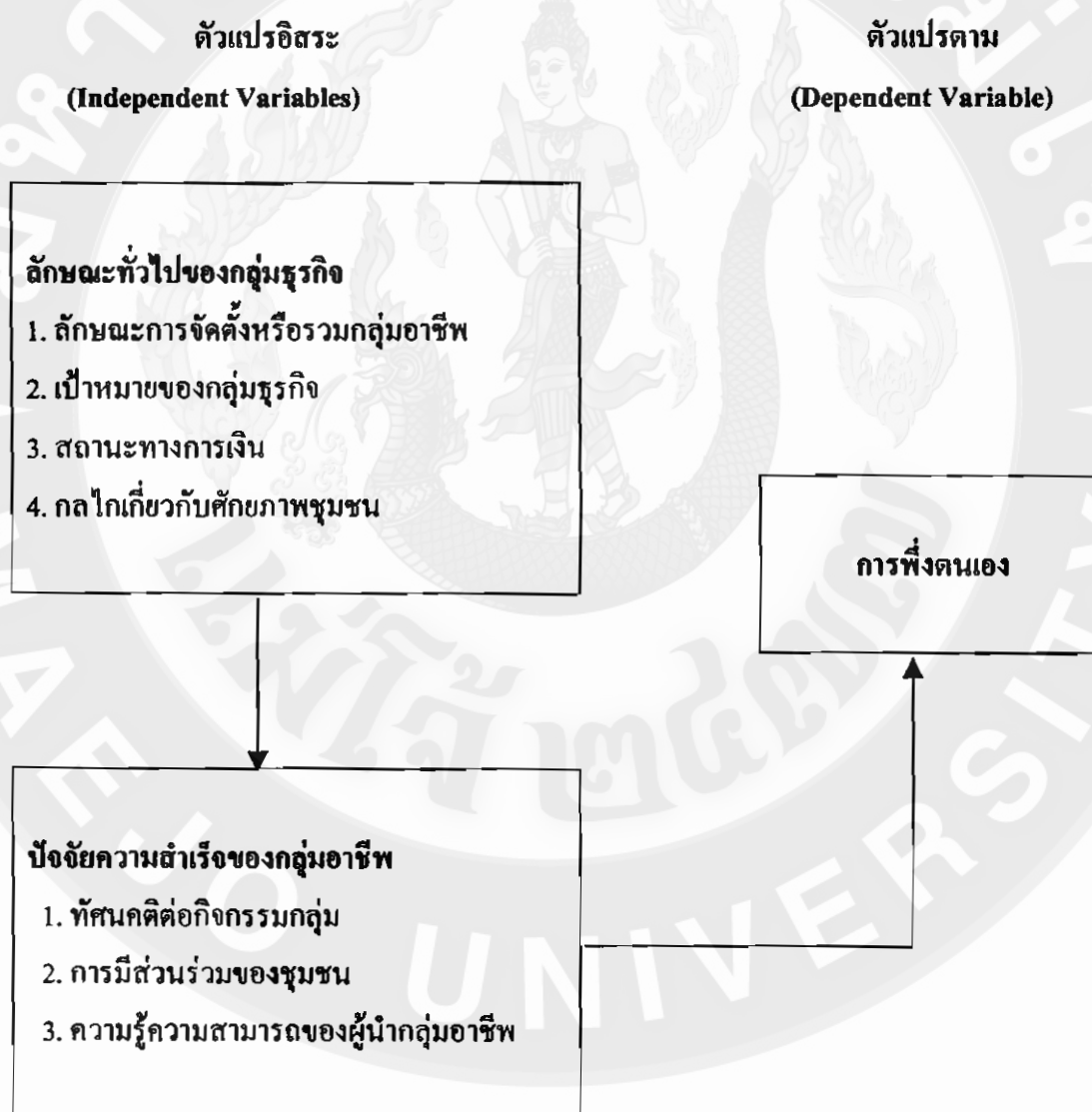
พนม จิตนิคม (2542) ได้ศึกษาทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกรบนที่สูงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์ แต่ความสามารถในการพูดภาษาไทย และอายุไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ในทุกประเด็น ส่วนการเปรียบเทียบหาความแตกต่างของทัศนคติบางด้านระหว่างเกษตรกรเพศชายและเพศหญิง พบว่า เพศชายมีทัศนคติดีกว่าเพศหญิง 2 ประเด็นคือ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์ ส่วนด้านการพัฒนาอาชีพและด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน สำหรับเรื่องการไปและไม่ไปร่วมปลูกป่ากับทัศนคติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ พบว่าไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติระหว่างเกษตรกรที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และพุทธร่วมกับนับถือผี พบว่ามีความแตกต่างกันในด้านการพัฒนาอาชีพและด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

ล้นทม สุทธิ (2543) ได้ศึกษาค้นคว้าวัดความสำเร็จของกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพทั้งหมด 7 ด้าน คือ 1) การใช้เวลาในการผลิตส่วนใหญ่จากเวลาว่างนอกฤดูกาลเกษตร 2) การมีรายได้เพิ่มเกิดจากการใช้แรงงานในครัวเรือน วัตถุดิบในท้องถิ่น การใช้เงินทุนกลุ่มอาชีพ การมีแหล่งขายประจำ ลูกคามีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ 4) ความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์สุจริตของผู้นำ 5) ผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพที่มีต่อความสัมพันธ์ในครัวเรือนชุมชน 6) ผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพที่มีต่อความสัมพันธ์ในครัวเรือนและชุมชน 7) การสาธิตสินค้า การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การพัฒนาคุณภาพสินค้า การให้กู้ยืมเงินทุนเพื่อการผลิต การจัดหาวัตถุดิบ อุปกรณ์การผลิต และการจำหน่ายสินค้าร่วมกัน 8) การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การประกันคุณภาพสินค้า และกลุ่มอาชีพทุกกลุ่มมีกิจกรรมด้านการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ

พนินท์ นนทโคตร (2544) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภาคเหนือในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปพื้นบ้าน พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จซึ่งวัดจากยอดขายกำไรสุทธิ และตัวแปรผลิตภาพแรงงานของกลุ่มฯ (กำไรสุทธิต่อค่าแรงงานรวม) เป็นตัวแทนของความสำเร็จนั้น ได้แก่ความเข้มแข็งด้านการตลาด และความพึงพอใจในการทำงานโดยรวมของสมาชิก โดยที่ความเข้มแข็งด้านการตลาดมีตัวแปรอธิบายได้ดีที่สุดคือจำนวนผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิต รองลงมาคือ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ แต่การที่กลุ่มตั้งอยู่ห่างไกลจากอำเภอเมืองทำให้ความเข้มแข็งทางการตลาดลดลง ความพึงพอใจในการทำงานของสมาชิกอธิบายได้ด้วยตัวแปรหลายตัว ได้แก่ ความพึงพอใจด้านความน่าสนใจของงาน ผลตอบแทนที่ได้รับ ความพึงพอใจต่อการนำเอาความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่เคหกิจหรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น ๆ มาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์รวมถึงเครื่องมือ อุปกรณ์การผลิต ความพึงพอใจในโอกาสก้าวหน้าและการพัฒนาของกลุ่ม และความพึงพอใจในการทำงานร่วมกันของเพื่อนสมาชิก นอกจากนี้การที่กลุ่มมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์มากขึ้นและการที่กลุ่มตั้งอยู่ใกล้อำเภอเมืองทำให้ความพึงพอใจของสมาชิกมากขึ้นด้วย

กรอบแนวคิดรวบยอด
(Conceptual Framework)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง
อำเภอหางดง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” จากการตรวจเอกสารงานวิจัยเกี่ยวข้องสามารถ
กำหนดตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย
(Research Hypothesis)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งสมมติฐานเพื่อศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชน ไว้ดังนี้
คือ ทศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม การมีส่วนร่วมของชุมชน และความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพ
มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

ดำเนินการวิจัยโดยการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Study)

สถานที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยกับกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่
จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านแคว อำเภอสารภี ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 61 คน
2. กลุ่มแม่บ้านแปรรูปถนอมอาหารบ้านศรีคอนมูล อำเภอสารภี ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 24 คน
3. กลุ่มโรงสีข้าวกล้อง ค.สันผักหวาน อำเภอดง ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 239 คน
4. กลุ่มอาชีพสตรีช่างทำน้อย ค.บ้านแหวน อำเภอดง ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 22 คน

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

(The Population and Sampling Procedures)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มกลุ่มอาชีพ ในเขตอำเภอสารภี และอำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ 4 กลุ่ม รวมสมาชิกทั้งสิ้น 346 คน จึงกำหนดขนาดของตัวอย่าง (Sample size) ดังขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1997) (อ้างใน บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2535: 68) กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิด ร้อยละ 5 หมายความว่าประชากรตัวอย่าง 100 ราย จะเกิดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง 5 ราย ตามสูตรต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (จำนวนที่ต้องการสุ่ม)

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด จำนวน 346 ราย

e = 0.05 หรือความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{346}{1 + (346)(0.05)^2} \\ &= 185.5 \end{aligned}$$

เมื่อกำหนดตามสูตรข้างต้นได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 185.5 คน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 190 คน

2. ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม กลุ่มอาชีพ จำนวน 4 กลุ่มเท่านั้น โดยใช้สูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2544: 11-13)

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

กำหนดให้ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด

n_i คือ จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

N_i คือ จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

ผลการคำนวณจำนวนตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มอาชีพแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่าง

กลุ่มอาชีพ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		
		กรรมการ	สมาชิก	รวม
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแคว	61	5	29	34
กลุ่มแม่บ้านบ้านศรีคอนมูล	24	5	8	13
กลุ่มโรงสีข้าวกล้อง	239	12	119	131
กลุ่มอาชีพสตรีช่างทำนํ้าอ้อย	22	5	7	12
รวม	346	27	163	190

3. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากสมาชิกกลุ่มอาชีพแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ให้ครบตามจำนวนที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (The Research Instruments)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการรวบรวมจากแหล่งต่างๆ และแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ที่สร้างขึ้นสำหรับการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรรมการ ดังนั้น

1.1 แบบสอบถามชุดแรก เป็นแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ ทั้งแบบปลายปิด (Close ended) และแบบปลายเปิด (Open ended) แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของสมาชิก ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ของครอบครัว ค่าใช้จ่าย เหตุผลของการสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ และการร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มอาชีพ

ตอนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับทัศนคติต่อการดำเนินงานของกลุ่ม สอบถามประเมินการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้นำกลุ่ม ดังนี้

1. แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งแบบสอบถามใช้วิธีมาตรฐานการนับแบบกำหนดแทนระดับ (Rating scale) ของลิเกิร์ต (Likert) โดยแบ่งระดับของการประเมินเป็น 5 ระดับ ค่าคะแนนจากมากไปหาน้อย คือ 5, 4, 3, 2, และ 1 แทนคำตอบที่เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยที่สุด

2. แบบสอบถามประเมินการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม จากหัวข้อหลัก 8 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการคิดหาและสร้างรูปแบบพัฒนาเพื่อลดปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายหรือโครงการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบบริหาร การมีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนและนโยบาย และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งแบบสอบถามประเมินระดับการมีส่วนร่วมแล้วกำหนดเป็นคะแนนให้แต่ละคำตอบ 5 ระดับ ค่าคะแนนจากมากไปหาน้อยคือ 5, 4, 3, 2 และ 1 แทนคำตอบมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสอบถามประเมินความรู้ความสามารถของผู้นำ ซึ่งแบบสอบถามกำหนดเป็นคะแนนความรู้ความสามารถ 5 ระดับ มีคะแนนจากมากไปหาน้อย คือ 5, 4, 3, 2 และ 1 แทนคำตอบมีความรู้ความสามารถมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และขาดความรู้ความสามารถ

ตอนที่ 3 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกจากการร่วมกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ ซึ่งแบบสอบถามใช้วิธีมาตรฐานการนับแบบกำหนดแทนระดับ (Rating scale) ของลิเกิร์ต (Likert) โดยแบ่งระดับของการประเมินเป็น 5 ระดับ ค่าคะแนนจากมากไปหาน้อย คือ 5 4 3 2 และ 1 แทนคำตอบพึ่งตนเองได้มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 4 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการรวมกลุ่มธุรกิจชุมชน เป็นแบบปลายเปิด (Open ended)

1.2 แบบสอบถามชุดที่สอง เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ ค่าใช้จ่าย ตำแหน่งหน้าที่ในกลุ่มอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะการจัดตั้งหรือรวมกลุ่มอาชีพ เป้าหมายของกลุ่มธุรกิจ สถานะทางการเงินของกลุ่มอาชีพ และกลไกเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มอย่างไร เป็นคำถามปลายเปิด (Open ended)

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการรวมกลุ่ม เป็นคำถามปลายเปิด (Open ended)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารแสดงฐานะทางการเงิน ผลประกอบการ รายงานการประชุมของแต่ละกลุ่มอาชีพ นอกจากนี้ยังค้นคว้าจากข้อมูลรายงานการวิจัยจากห้องสมุดเพิ่มเติมอีกด้วย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection Procedure)

ข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามจากสมาชิกกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม จำนวน 190 คน แยกเป็นสมาชิกที่เป็นกรรมการจำนวน 27 คน และสมาชิกกลุ่มอาชีพ 163 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและรายละเอียดต่างๆ ของกลุ่มอาชีพ เช่น รายงานแสดงฐานะการเงิน รายงานประจำปี รายงานการประชุม เป็นต้น

การทดสอบแบบสอบถาม (Pretesting of the Questionnaire)

การศึกษาวิจัยและสร้างแบบสอบถามจากแนวทางการตรวจสอบเอกสาร จากนั้นนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ครอบคลุมเนื้อหาเพื่อทดสอบความตรง (content validity) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพอื่นนอกพื้นที่การวิจัย จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ตามสูตรดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535: 206-207)

สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i}{S_t} \right)$$

เมื่อ

α คือ ความน่าเชื่อถือได้

k คือ จำนวนข้อคำถาม

S_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละส่วน

S_t คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.907 แสดงว่าแบบสอบถามชุดนี้มีความเที่ยงตรงสูงเพราะมีความคลาดเคลื่อนจากการวัดต่ำ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

(Data Gathering)

วิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในนามบัณฑิตศึกษาและผู้วิจัย โดยส่งถึงประธานกลุ่มแม่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
2. ประสานงานกับประธานกลุ่มแม่บ้าน เพื่อแจ้งกำหนดการในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

เมื่อรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม และจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลที่ได้นำมาถอดรหัส จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences :

SPSS) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วยค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ส่วนการทดสอบสมมติฐานหรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of correlation) สำหรับรายละเอียดการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกในกลุ่มอาชีพ โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ทัศนคติต่อการร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ความรู้ความสามารถของผู้นำ และระดับการพึ่งตนเอง แสดงผลการวิเคราะห์จากน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย (Weight mean score: WMS) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแบ่งระดับทัศนคติออกเป็น 5 ระดับตามช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	ทัศนคติไม่ดีที่สุด/การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด/ไม่มีความรู้ความสามารถ/พึ่งตนเองได้น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	ทัศนคติไม่ดี/การมีส่วนร่วมน้อย/มีความรู้ความสามารถน้อย/พึ่งตนเองได้น้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	ทัศนคติ/การมีส่วนร่วม/มีความรู้ความสามารถ/พึ่งตนเองได้ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	ทัศนคติดี/การมีส่วนร่วมมาก/มีความรู้ความสามารถมาก/พึ่งตนเองได้มาก
คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	ทัศนคติดีมาก/การมีส่วนร่วมมากที่สุด/มีความรู้ความสามารถมากที่สุด/พึ่งตนเองได้มากที่สุด

3. การคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย (Weight mean score: WMS) การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ความรู้ความสามารถของผู้นำ และระดับการพึ่งตนเอง มีสูตรดังต่อไปนี้ (ประกอบ กรรณสูตร, 2536 อ้างใน อรณี บุญมีนิมิตร, 2540 : 29) ดังนี้

$$WMS = \frac{5f_1 + 4f_2 + 3f_3 + 2f_4 + f_5}{TNR}$$

โดยที่ WMS คือ คะแนนค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการร่วมดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม
ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

f_5 คือ	จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เลือกตอบว่ามีทัศนคติไม่ดีที่สุด/ การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด/มีความรู้ความสามารถน้อยที่สุด/ พึ่งตนเองได้น้อยที่สุด
f_4 คือ	จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เลือกตอบว่ามีทัศนคติไม่ดี/การมีส่วนร่วม น้อย/มีความรู้ความสามารถน้อย/พึ่งตนเองได้น้อย
f_3 คือ	จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เลือกตอบว่ามีทัศนคติ/การมีส่วนร่วม /มีความรู้ความสามารถ/พึ่งตนเองได้ในระดับปานกลาง
f_2 คือ	จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เลือกตอบว่ามีทัศนคติดี/การมีส่วนร่วมมาก/ มีความรู้ความสามารถมาก/พึ่งตนเองได้มาก
f_1 คือ	จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เลือกตอบว่ามีทัศนคติดีที่สุด/ การมีส่วนร่วมดีที่สุด/มีความรู้ความสามารถมากที่สุด/พึ่งตนเอง ได้มากที่สุด
TNR	จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด

4. การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ใช้สถิติค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of correlation) ซึ่งมีสูตรดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535:
310)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

โดยที่	r_{xy}	คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม
	N	คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	X	คือ คะแนนของตัวแปรอิสระ
	Y	คือ คะแนนของตัวแปรตาม

2. ข้อมูลทฤษฎี

รวบรวมข้อมูลของกลุ่มธุรกิจในกลุ่มชนทั้ง 4 แห่ง แล้วศึกษาผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน พร้อมวิเคราะห์ปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจแต่ละกลุ่ม โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ และวิเคราะห์เนื้อหาจากรายละเอียดเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม โดยกลุ่มแรกคือจากกลุ่มสมาชิกกลุ่มธุรกิจ ซึ่งรวบรวมด้วยแบบสอบถาม จำนวน 163 ตัวอย่าง และกลุ่มที่สอง คือกรรมการกลุ่มธุรกิจ จำนวน 27 ตัวอย่าง ซึ่งรวบรวมด้วยแบบสัมภาษณ์ การนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นการนำเสนอโดยตาราง มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน ประกอบด้วย

- 1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ
- 1.2 ทักษะของสมาชิกกลุ่มธุรกิจต่อกิจกรรมกลุ่ม
- 1.3 การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมกลุ่ม
- 1.4 ความรู้ความสามารถของผู้นำ
- 1.5 ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ
- 1.6 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาลุอุปสรรคในการดำเนิน

กิจกรรม

- 1.7 การวิเคราะห์สมมติฐาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน

- 2.1 ข้อมูลทั่วไปของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน
- 2.2 กิจกรรมของกลุ่มอาชีพและปัจจัยที่ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.2.1 ลักษณะการจัดตั้งหรือรวมกลุ่มอาชีพ
 - 2.2.2 สถานะทางการเงิน
 - 2.2.3 เป้าหมายของกลุ่มธุรกิจ
 - 2.2.4 กลไกเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน
- 2.3 ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหาลุอุปสรรคในการรวมกลุ่มธุรกิจชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน

- 1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้ และรายจ่าย มีดังนี้

เพศ

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.7 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 42.3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	69	42.3
หญิง	94	57.7
รวม	163	100.0

อายุ

จากตารางที่ 3 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 26 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมาอยู่ในช่วง 36 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.4 มีอายุในช่วง 46 – 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.9 มีอายุไม่เกิน 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.0 และมีอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.4 อายุของสมาชิกกลุ่มธุรกิจโดยเฉลี่ย 39 ปี อายุต่ำสุด 19 ปี และอายุสูงสุด 65 ปี

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 25 ปี	18	11.0
26 – 35 ปี	51	31.3
36 – 45 ปี	48	29.4
46 – 55 ปี	34	20.9
ตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป	12	7.4
รวม	163	100.0

สถานภาพสมรส

จากตารางที่ 4 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 66.9 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 20.8 มีสถานภาพหม้าย คิดเป็นร้อยละ 9.2 และมีสถานภาพหย่า คิดเป็นร้อยละ 3.1

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	34	20.8
สมรส	109	66.9
หย่า	5	3.1
หม้าย	15	9.2
รวม	163	100.0

ระดับการศึกษา

จากตารางที่ 5 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ป.1 – ป.6 คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมา มีการศึกษาระดับ ม.1 – ม.3 คิดเป็นร้อยละ 16.0 มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 14.1 มีการศึกษาระดับ ม.4 – ม.6 หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 12.9 มีการศึกษาระดับ ปวส. หรือ ปวท. คิดเป็น ร้อยละ 11.0 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 8.0 และไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน	3	1.8
ป.1 – ป.6	59	36.2
ม.1 – ม.3	26	16.0
ม.4 – ม.6/ปวช.	21	12.9
ปวส./ปวท.	18	11.0
อนุปริญญา	13	8.0
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	23	14.1
รวม	163	100.0

อาชีพปัจจุบัน

จากตารางที่ 6 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามอาชีพปัจจุบัน พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 16.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็นร้อยละ 16.0 ประกอบอาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 9.2 และเป็นสมาชิกกลุ่มธุรกิจเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 12.9

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามอาชีพปัจจุบัน

อาชีพปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	26	16.0
รับจ้าง	74	45.4
ค้าขาย	27	16.5
แม่บ้าน	15	9.2
อื่น ๆ (สมาชิกกลุ่มธุรกิจ)	21	12.9
รวม	163	100.0

รายได้ของครอบครัว

1. รายได้จากเงินเดือน

จากตารางที่ 7 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามรายได้จากเงินเดือน พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยจากเดือนระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมา มีเงินเดือนไม่เกิน 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.4 มีเงินเดือนระหว่าง 6,001 – 9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.9 และมีเงินเดือนมากกว่า 9,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.4 สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีเงินเดือนเฉลี่ย 5,185 บาท รายได้จากเงินเดือนต่ำสุด 1,000 บาท และสูงสุด 15,000 บาท

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามรายได้จากเงินเดือน

รายได้จากเงินเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน	48	29.4
3,001 – 6,000 บาทต่อเดือน	69	42.3
6,001 – 9,000 บาทต่อเดือน	34	20.9
มากกว่า 9,001 บาทต่อเดือน	12	7.4
รวม	163	100.0

2. เงินเดือนของกลุ่มสมรส

จากตารางที่ 8 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามรายได้จากเงินเดือนของกลุ่มสมรส พบว่า กลุ่มสมรสของสมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่มีเงินเดือนระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา มีเงินเดือนไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 24.3 และมีเงินเดือนมากกว่า 6,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.2 อย่างไรก็ตามปรากฏว่าสมาชิกส่วนหนึ่งไม่มีกลุ่มสมรส หรือมีกลุ่มสมรสแต่ไม่มีเงินเดือน คิดเป็นร้อยละ 35.0 กลุ่มสมรสของสมาชิกมีเงินเดือนเฉลี่ย 4,533 บาท เงินเดือนต่ำสุด 2,000 บาท และสูงสุด 20,000 บาท

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามเงินเดือนของกลุ่มสมรส

เงินเดือนของกลุ่มสมรส	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน	40	24.5
3,001 – 6,000 บาทต่อเดือน	51	31.3
มากกว่า 6,001 บาทต่อเดือน	15	9.2
ไม่มีกลุ่มสมรส/กลุ่มสมรสไม่มีเงินเดือน	57	35.0
รวม	163	100.0

3. เงินได้จากสมาชิกอื่นในครอบครัว

จากตารางที่ 9 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามเงินได้จากสมาชิกอื่นในครอบครัว พบว่า รายได้ประจำเดือนของคนอื่นในครอบครัวสมาชิก ส่วนใหญ่มีตั้งแต่ 6,001 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.7 รองลงมา มีรายได้ไม่เกิน 6,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ในขณะที่บุคคลในครอบครัวของสมาชิกส่วนหนึ่งไม่มีรายได้จากเงินเดือน คิดเป็นร้อยละ 77.3 บุคคลอื่นในครอบครัวสมาชิกมีเงินเดือนเฉลี่ย 6,072 บาท สมาชิกอื่นมีเงินได้ต่ำสุด 200 บาท และสูงสุด 15,000 บาท

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามเงินได้จากสมาชิกอื่นในครอบครัว

เงินได้จากสมาชิกอื่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 6,000 บาท	18	11.0
ตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป	19	11.7
ไม่ระบุ	126	77.3
รวม	163	100.0

4. รายได้จากกลุ่มธุรกิจ

จากตารางที่ 10 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามรายได้จากกลุ่มธุรกิจ ต่อเดือน พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่มีรายได้จากกลุ่มธุรกิจเฉลี่ยเกินกว่า 3,001 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 52.1 และมีรายได้จากกลุ่มธุรกิจเฉลี่ยไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 47.9 สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีรายได้จากกลุ่มธุรกิจเฉลี่ยเดือนละ 3,870 บาท รายได้ต่ำสุด 1,000 บาท และ สูงสุด 9,800 บาท

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามรายได้จากกลุ่มธุรกิจ

รายได้จากกลุ่มธุรกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน	78	47.9
เกินกว่า 3,001 บาทต่อเดือน	85	52.1
รวม	163	100.0

ค่าใช้จ่ายของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ

1. ค่าใช้จ่ายในครอบครัว

จากตารางที่ 11 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามค่าใช้จ่ายในครอบครัว ต่อเดือน พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวเฉลี่ยไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมา มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 29.4 มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 25.8 และไม่ระบุค่าใช้จ่ายในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 3.7 สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีค่าใช้จ่าย ในครอบครัวเฉลี่ย 4,825 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายในครอบครัวต่ำสุด 700 บาท และสูงสุด 20,000 บาท

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามค่าใช้จ่ายในครอบครัวต่อเดือน

ค่าใช้จ่ายในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน	67	41.1
3,001 – 6,000 บาทต่อเดือน	48	29.4
6,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป	42	25.8
ไม่ระบุ	6	3.7
รวม	163	100.0

2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

จากตารางที่ 12 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามค่าใช้จ่ายส่วนตัว พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 27.6 รองลงมา มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวระหว่าง 1,001-2,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 19.7 มีค่าใช้จ่ายเกินกว่า 2,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 15.3 และไม่ระบุค่าใช้จ่ายส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 37.4 สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 1,835 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่ำสุด 500 บาท และสูงสุด 6,000 บาท

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามค่าใช้จ่ายส่วนตัว

ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน	45	27.6
1,001 – 2,000 บาทต่อเดือน	32	19.7
2,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป	25	15.3
ไม่ระบุ	61	37.4
รวม	163	100.0

3. ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระอื่นๆ

จากตารางที่ 13 จากผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เมื่อจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระรายเดือน พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระไม่เกิน 1,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 17.8 รองลงมามีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระเกินกว่า 2,001 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 10.4 มีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระระหว่าง 1,001 – 2,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 63.8 สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระรายเดือนเฉลี่ย 1,640 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระต่ำสุด 500 บาท และสูงสุด 3,000 บาท

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามค่าใช้จ่ายผ่านชำระต่าง ๆ

ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน	29	17.8
1,001 – 2,000 บาทต่อเดือน	13	8.0
2,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป	17	10.4
ไม่ระบุ	104	63.8
รวม	163	100.0

1.2 ทักษะของสมาชิกกลุ่มธุรกิจต่อกิจกรรมกลุ่ม

จากตารางที่ 14 ผลการวิจัยทักษะของสมาชิกกลุ่มธุรกิจที่มีต่อกิจกรรมกลุ่มธุรกิจภาพรวมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54) เมื่อพิจารณารายการทักษะจำนวน 30 รายการ ปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีทักษะในระดับดี จำนวน 13 รายการ คือ ชาวบ้านในชุมชนสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ภายใต้ความสมัครใจของตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 4.12) หน่วยราชการให้การสนับสนุนกลุ่มสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.98) กลุ่มอาชีพทำให้สมาชิกช่วยเหลือตนเองได้ มากกว่าการรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย = 3.91) มีการควบคุมต้นทุนการผลิตอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 3.83) สมาชิกมีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.69) สมาชิกมีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.68) กลุ่มอาชีพช่วยสร้างภาวะผู้นำให้แก่ท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย = 3.63) มีการวางแผนเพื่อกำหนด ปรับเปลี่ยน ราคาสินค้าให้เหมาะสมกับต้นทุน (ค่าเฉลี่ย = 3.56) กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย = 3.55) ให้ความสำคัญต่อการบรรจุภัณฑ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย = 3.53) กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ ช่วยทำให้กลุ่มอาชีพดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย = 3.46) การสร้างพันธมิตรกลุ่มจะช่วยสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.45) การจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกมีความเหมาะสมดี (ค่าเฉลี่ย = 3.42) ตามลำดับ ส่วนที่เหลือ 18 รายการ สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับปานกลางทั้งหมด

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะของสมาชิกกลุ่มธุรกิจที่มีต่อกลุ่มอาชีพ (N = 163)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับทักษะ
1. ชาวบ้านในชุมชนสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ภายใต้ความสมัครใจของตนเอง	4.12	0.95	ดี
2. หน่วยราชการให้การสนับสนุนกลุ่มสม่ำเสมอ	3.98	1.24	ดี
3. กลุ่มอาชีพทำให้สมาชิกช่วยเหลือตนเองได้ มากกว่าการรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ	3.91	1.16	ดี
4. มีการควบคุมต้นทุนการผลิตอย่างเหมาะสม	3.83	0.99	ดี
5. สมาชิกมีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดกิจกรรมกลุ่ม	3.69	1.13	ดี

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับทัศนคติ
6. กลุ่มอาชีพช่วยสร้างภาวะผู้นำให้แก่ท้องถิ่น	3.63	1.10	ดี
7. มีการวางแผนเพื่อกำหนด ปรับเปลี่ยน ราคาสินค้าให้ เหมาะสมกับต้นทุน	3.56	1.08	ดี
8. กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานระบอบ ประชาธิปไตย	3.55	1.11	ดี
9. ให้ความสำคัญต่อการบรรจุภัณฑ์สินค้า	3.53	0.92	ดี
10. กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ ช่วยทำให้กลุ่มอาชีพ ดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ	3.46	0.95	ดี
11. การสร้างพันธมิตรกลุ่มจะช่วยสร้างช่องทางการ จัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น	3.45	0.95	ดี
12. การจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกมีความเหมาะสมดี	3.42	1.02	ดี
13. กลุ่มมีโครงสร้างองค์กรเหมาะสมดี	3.40	0.93	ปานกลาง
14. ระเบียบด้านการบัญชีของกลุ่มมีความเหมาะสมดี	3.38	0.90	ปานกลาง
15. กลุ่มอาชีพช่วยทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.36	1.03	ปานกลาง
16. วาระดำรงตำแหน่งของกรรมการกลุ่มกำหนดไว้ เหมาะสมดี	3.35	0.94	ปานกลาง
17. กำหนดแผนปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนการผลิตชัดเจนดี	3.34	0.87	ปานกลาง
18. สามารถใช้เป็นเวทีในการค้นหาปัญหาของชุมชน ได้เป็นอย่างดี	3.33	0.90	ปานกลาง
19. จัดให้มีการตรวจสอบและควบคุมมาตรฐานคุณภาพ สินค้าก่อนออกจำหน่ายสม่ำเสมอ	3.33	1.05	ปานกลาง
20. สมาชิกใช้เป็นเวทีในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ได้เป็นอย่างดี	3.29	0.99	ปานกลาง
21. กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ จัดทำเป็นลายลักษณ์ อักษรชัดเจน	3.29	0.97	ปานกลาง
22. กลุ่มกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการไว้เหมาะสมดี	3.27	0.94	ปานกลาง
23. การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ทุกอย่าง	3.26	0.86	ปานกลาง

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับทัศนคติ
24. ระเบียบด้านการเงินของกลุ่มมีความเหมาะสมดี	3.26	0.97	ปานกลาง
25. มีกฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อควบคุม การดำเนินกิจกรรมกลุ่มเหมาะสมดี	3.25	0.90	ปานกลาง
26. ผลิภัณฑ์ของกลุ่มมีเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง	3.25	1.08	ปานกลาง
27. กำหนดผู้รับผิดชอบในการผลิตแต่ละขั้นตอนชัดเจนดี	3.25	1.03	ปานกลาง
28. สมาชิกมีโอกาสช่วยกันกำหนด กฎ ระเบียบ และ หลักเกณฑ์	3.19	1.09	ปานกลาง
29. มีฝ่ายการตลาดมีการหาข้อมูลความต้องการสินค้า ของผู้บริโภคสม่ำเสมอ	3.15	1.19	ปานกลาง
30. มีการวิเคราะห์การตลาดอย่างสม่ำเสมอได้ผลน่าพอใจ	2.91	1.00	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.44	0.54	ดี

1.3 การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมกลุ่ม

เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอาชีพ

จากตารางที่ 15 ผลการวิจัย สมาชิกกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกเหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอาชีพ พบว่าส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพราะต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกกลุ่มอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 46.0 ของผู้ตอบแบบสอบถาม รองลงมา คือ คาดหวังต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพให้ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 38.0 ของผู้ตอบแบบสอบถาม เพราะเพื่อนสมาชิกชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 20.9 ของผู้ตอบแบบสอบถาม และต้องการเกียรติ คิดเป็นร้อยละ 2.5 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของสมาชิก จำแนกตามเหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอาชีพ

เหตุผลการเข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการความสัมพันธ์กับเพื่อนสมาชิก	75	46.0
คาดหวังต่อผลการดำเนินงานให้ดีขึ้น	62	38.0
เพื่อนสมาชิกชักชวน	34	20.9
ต้องการเกียรติเป็นที่ยกย่อง	4	2.5

หมายเหตุ: สามารถตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล

โอกาสของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มอาชีพ

จากตาราง 16 ผลการวิจัยโอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มธุรกิจเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79) เมื่อพิจารณารายการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มจำนวน 17 รายการ ปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 7 รายการ เรียงตามลำดับ คือ การร่วมออกแรง ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน/กลุ่มอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.69) ร่วมประชุมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.60) ร่วมประชุมตัดสินใจเลือกกิจกรรมการผลิตของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.60) เข้าร่วมประชุมพิจารณากำหนดลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชน หรือกลุ่มอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.55) ร่วมบริจาควัสดุอุปกรณ์การผลิตแก่กลุ่มอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.54) ร่วมกันดูแลสมบัติของกลุ่มอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.48) และร่วมบริจาคเงินให้แก่กลุ่มอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.44) ตามลำดับ ส่วนที่เหลือ 10 รายการ สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีส่วนร่วมในระดับปานกลางทั้งหมด

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม
อาชีพ (N = 163)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน/กลุ่มอาชีพ	3.69	1.23	มาก
2. ร่วมประชุมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน	3.60	1.22	มาก
3. ร่วมประชุมตัดสินใจเลือกกิจกรรมการผลิตของกลุ่ม	3.60	1.23	มาก
4. เข้าร่วมประชุมพิจารณากำหนดลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชน หรือกลุ่มอาชีพ	3.55	1.20	มาก
5. ร่วมบริจาควัสดุอุปกรณ์การผลิตแก่กลุ่มอาชีพ	3.54	1.40	มาก
6. ร่วมกันดูแลสมบัติของกลุ่มอาชีพ	3.48	1.33	มาก
7. ร่วมบริจาคเงินให้แก่กลุ่มอาชีพ	3.44	1.36	มาก
8. ร่วมประชุมตัดสินใจเลือกกิจกรรมการตลาดของกลุ่ม	3.36	1.30	ปานกลาง
9. ท่านเข้าร่วมประชาสัมพันธกลุ่มอาชีพให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย	3.09	1.19	ปานกลาง
10. เข้าร่วมให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิก หรือบุคคลภายนอก	3.06	1.02	ปานกลาง
11. ร่วมติดตามการทำงานของกรรมการว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่	3.05	0.99	ปานกลาง
12. ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มอาชีพ	3.02	1.16	ปานกลาง
13. ร่วมในการเป็นผู้รับผิดชอบหรือควบคุมการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ	2.99	0.99	ปานกลาง
14. ร่วมติดตามการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ	2.99	0.96	ปานกลาง
15. ร่วมเป็นผู้ประสานงานโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มอาชีพ	2.93	1.07	ปานกลาง
16. ร่วมติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ	2.90	1.12	ปานกลาง
17. ร่วมชักชวนสมาชิกทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น/ชุมชน	2.89	1.03	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.25	0.79	ปานกลาง

1.4 ความรู้ความสามารถของผู้นำ

จากตารางที่ 17 ผลการวิจัยความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มธุรกิจต่อความรู้ความสามารถของผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้นำเป็นรายข้อ จำนวน 12 รายการ ปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจเห็นว่าผู้นำมีความรู้ความสามารถในระดับมากจำนวน 7 รายการ เรียงตามลำดับคือ ผู้นำมีความซื่อสัตย์ สุจริต (ค่าเฉลี่ย = 4.18) มีบุคลิกดี เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกและบุคคลภายนอก (ค่าเฉลี่ย = 4.03) มีความสามารถในการติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.83) สามารถปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิก หรือองค์กรอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย = 3.82) มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อหน้าที่หรือกิจกรรมกลุ่มที่ต้องปฏิบัติอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.70) มีความรอบรู้ในธุรกิจของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.50) และผู้นำมีความสามารถในการดูแลการบริหารกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.45) ตามลำดับ ส่วนที่เหลือ 5 รายการ สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับปานกลางทั้งหมด

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ความสามารถของผู้นำตามความเห็นของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ (N = 163)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรู้ ความสามารถ
1. มีความซื่อสัตย์ สุจริต	4.18	1.04	มาก
2. มีบุคลิกดี เป็นที่ยอมรับจากสมาชิก และบุคคลภายนอก	4.03	1.08	มาก
3. มีความสามารถในการติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น	3.83	1.07	มาก
4. สามารถปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิก หรือองค์กรอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี	3.82	1.05	มาก
5. มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อหน้าที่หรือกิจกรรมกลุ่มที่ต้องปฏิบัติอยู่เสมอ	3.70	1.07	มาก
6. มีความรอบรู้ในธุรกิจของกลุ่ม	3.50	1.07	มาก
7. มีความสามารถในการดูแลการบริหารกลุ่ม	3.45	0.99	มาก
8. มีนโยบายในการบริหารงานของกลุ่มชัดเจน	3.36	0.99	ปานกลาง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรู้ ความสามารถ
9. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งาน	3.20	0.95	ปานกลาง
10. ขอบหาวิธีผลิตใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา สินค้าของกลุ่มอยู่เสมอ	3.19	1.00	ปานกลาง
11. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในธุรกิจมาก่อน	3.14	1.03	ปานกลาง
12. มีการจัดการอบรมความรู้เกี่ยวกับธุรกิจของกลุ่ม ให้แก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ	2.96	1.00	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.53	0.60	มาก

1.5 ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 18 ผลการวิจัยความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มธุรกิจต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจเป็นรายข้อ จำนวน 15 รายการ ปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจเห็นว่ากลุ่มอาชีพมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ในระดับมากจำนวน 8 รายการเรียงตามลำดับคือส่งเสริมให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยอมรับเชื้อเพลิงอ่าวโส (ค่าเฉลี่ย = 3.91) สร้างการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความเคารพแก่ผู้นำท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย = 3.89) การใช้จ่ายของสมาชิกเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล ไม่ฟุ่มเฟือยและไม่เน้นวัตถุนิยม (ค่าเฉลี่ย = 3.63) ครอบครัวยุคใหม่มีความปรองดอง ช่วยกันประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.61) สมาชิกมีอาชีพช่วยปักฐานความมั่นคงแก่ตนเองและครอบครัว (ค่าเฉลี่ย = 3.56) สมาชิกมีความขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวต่อความยากลำบาก (ค่าเฉลี่ย = 3.50) สมาชิกมีส่วนช่วยในการผลิตหรือกิจกรรมของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีแบบแผนชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 3.45) และการช่วยกันรักษาหรืออนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.42) ตามลำดับ ส่วนที่เหลือ 7 รายการ สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับปานกลางทั้งหมด

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
ทางเศรษฐกิจ ตามความเห็นของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ (N = 163)

ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการพึ่งตนเอง
1. ส่งเสริมให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยอมรับเชื่อฟังผู้อาวุโส	3.91	1.26	มาก
2. สร้างการยอมรับซึ่งกันและกัน เคารพแก่ผู้นำท้องถิ่น	3.89	1.11	มาก
3. การใช้จ่ายของสมาชิกเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล ไม่ฟุ่มเฟือย และไม่เน้นวัตถุนิยม	3.63	1.31	มาก
4. ครอบครัวมีความปรองดอง ช่วยกันประกอบอาชีพ	3.61	0.97	มาก
5. สมาชิกมีอาชีพช่วยสร้างความมั่นคงให้ตนและครอบครัว	3.56	0.84	มาก
6. สมาชิกมีความขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวต่อความยากลำบาก	3.50	1.04	มาก
7. สมาชิกมีส่วนช่วยในการผลิตหรือกิจกรรมของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีแบบแผนชัดเจน	3.45	0.83	มาก
8. ช่วยกันรักษาหรืออนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.42	0.89	มาก
9. มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและพึ่งวัตถุดิบการผลิตจากภายนอกน้อยมาก	3.40	0.93	ปานกลาง
10. สมาชิกมีความคิดด้านการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์	3.35	1.03	ปานกลาง
11. ช่วยกันรักษาสีงแวดล้อม และสร้างความสมดุลธรรมชาติให้คงอยู่	3.31	0.94	ปานกลาง
12. พื้นที่การเกษตรถูกจัดระบบการเกษตรได้เหมาะสมสามารถใช้ผลิตพืชผลได้ตลอดปี	3.12	1.03	ปานกลาง
13. สมาชิกมีรายได้สม่ำเสมอ เพียงพอต่อการครองชีพ	2.91	1.15	ปานกลาง
14. สมาชิกมีรายได้เหลือพอสำหรับการออมไว้ใช้ในอนาคค	2.79	1.14	ปานกลาง
15. คนหนุ่มสาวในชุมชนหันมาพึ่งตนเองโดยการประกอบอาชีพในชุมชนมากกว่าการออกไปทำงานต่างถิ่น	2.75	1.15	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.37	0.62	ปานกลาง

1.6 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 48 ราย ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาแสดงในตาราง 19 และ 20 ดังนี้

จากตาราง 19 พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 29.2 ระบุว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของกลุ่ม คือ ปัญหาด้านการตลาด ไม่มีตลาดรองรับสินค้า
2. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 22.9 ระบุว่าปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มคือ การขาดเงินทุน และขาดอุปกรณ์ในการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ
3. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 18.8 ระบุว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มอาชีพคือ สมาชิกของกลุ่มขาดความสามัคคี ทำให้กลุ่มดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ
4. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 14.6 ระบุว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มอาชีพคือ สมาชิกขาดความสนใจในกิจกรรมของกลุ่ม หรือการผลิตสินค้าให้กับกลุ่ม เพราะมีงานประจำเป็นหลักอยู่แล้ว
5. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 ระบุว่าปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มคือสมาชิกขาดความรู้ และขาดทักษะในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ หรือการรักษาคุณภาพของสินค้าให้คงที่
6. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 6.3 ระบุว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มคือ กลุ่มคำนึงถึงต้นทุน กำไรจากการผลิตมากกว่าการมอบผลิตภัณฑ์ที่ดีให้แก่สังคม
7. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 4.2 ระบุว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มคือ คุณภาพของสินค้าไม่ได้มาตรฐาน และขาดการสนับสนุนด้านการผลิต ด้านความรู้ด้านการตลาด การจัดการ และการเงินจากรัฐบาล

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ จำแนกตามความเห็นต่อปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตลาดของกลุ่มไม่ดี	14	29.2
ขาดเงินทุนและอุปกรณ์ในการพัฒนาสินค้า	11	22.9
สมาชิกขาดความสามัคคี	9	18.8
สมาชิกมีงานหลักอื่นจึงไม่ค่อยสนใจอย่างจริงจัง	7	14.6
สมาชิกขาดความรู้และทักษะในการผลิต	6	12.5
กลุ่มคำนึงถึงต้นทุน/กำไร มากกว่าการให้สิ่งที่ดีต่อสังคม	3	6.3
คุณภาพสินค้าไม่ได้มาตรฐาน	2	4.2
ขาดการสนับสนุนจากรัฐบาล	2	4.2

หมายเหตุ : 1. ตอบคำถามได้มากกว่า 1 ข้อ

2. ค่าร้อยละคำนวณจากผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน 48 ราย

การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

จากตารางที่ 20 พบว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 22.9 เห็นว่าการแก้ไขปัญหากลุ่มควรให้สมาชิกได้เรียนรู้ด้านการตลาดและทำการฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกเพิ่มมากขึ้น
2. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 20.8 เห็นว่า รัฐบาลควรให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านความรู้ วิทยาการและวิทยาการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น
3. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 เห็นว่า กลุ่มต้องหาตลาดวางสินค้าเพิ่มมากขึ้น
4. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 10.4 เห็นว่า สมาชิกกลุ่มต้องตระหนักถึงการรวมกลุ่มมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้จากกลุ่ม และกลุ่มต้องจัดการระดมทุน หรือหาเงินเพิ่มขึ้น

5. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 6.3 เห็นว่า กลุ่มต้องหาสมาชิกเพิ่ม หรือจัดกิจกรรมของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น และขณะเดียวกันกลุ่มต้องทำการประชาสัมพันธ์สินค้า ผลิตภัณฑ์ของตนเองให้รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ จำแนกตามความเห็นในการแก้ปัญหา และอุปสรรค

การแก้ไขปัญหาอุปสรรค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมาชิกต้องเรียนรู้ด้านการตลาด และฝึกอบรมเพิ่มเติม	11	22.9
รัฐให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้น	10	20.8
กลุ่มต้องหาตลาดวางสินค้าเพิ่มมากขึ้น	6	12.5
สมาชิกต้องตระหนักถึงการรวมกลุ่มเพิ่มขึ้น	5	10.4
กลุ่มต้องระดมทุน หรือหาทุนเพิ่มขึ้น	5	10.4
กลุ่มต้องหาสมาชิกเพิ่มขึ้น/หรือจัดกิจกรรมกลุ่มเพิ่มขึ้น	3	6.3
ทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง	3	6.3

หมายเหตุ: 1. ตอบคำถามได้มากกว่า 1 ข้อ

2. ค่าร้อยละคำนวณจากผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน 48 ราย

3. ผู้ตอบบางรายแสดงปัญหาอุปสรรคแต่ไม่เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1.7 การวิเคราะห์สมมติฐาน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งสมมติฐานเพื่อศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชน ไว้ดังนี้คือ ทักษะติดต่อกิจกรรมกลุ่ม การมีส่วนร่วมของชุมชน และความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเอง

จากการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านทักษะติดต่อกิจกรรมกลุ่ม การมีส่วนร่วมของชุมชน และความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพกับความสามารถในการพึ่งตนเอง พบว่าค่าความสัมพันธ์ที่ได้ปรากฏดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม การมีส่วนร่วมของชุมชน และความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพกับความสามารถในการพึ่งตนเอง

ปัจจัย	ความสามารถในการพึ่งตนเอง (r)
ด้านทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม	0.577**
การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม	0.393**
ความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพ	0.527**

หมายเหตุ: ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยทางด้านทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม การมีส่วนร่วมของชุมชน และความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 กล่าวคือ ความสัมพันธ์ทั้งหมดเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือมีความสัมพันธ์ทางบวก โดยที่ทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่ม และความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการพึ่งตนเองสูงกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มความสามารถในการพึ่งตนเองสูงกว่า

ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้ และรายจ่าย มีดังนี้

เพศ

จากตารางที่ 22 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่ากรรมการส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 59.3 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 40.7

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	11	40.7
หญิง	16	59.3
รวม	27	100.0

อายุ

จากตารางที่ 23 จากผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า กรรมการส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.0 รองลงมาไม่เกิน 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.2 และมีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.8 อายุของกรรมการกลุ่มธุรกิจเฉลี่ย 44 ปี มีอายุต่ำสุด 33 ปี และสูงสุด 55 ปี

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 40 ปี	6	22.2
41 – 50 ปี	17	63.0
ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป	4	14.8
รวม	27	100.0

สถานภาพ

จากตารางที่ 24 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า กรรมการส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 92.6 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 3.7 และมีสถานภาพหม้าย คิดเป็นร้อยละ 3.7

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	1	3.7
สมรส	25	92.6
หม้าย	1	3.7
รวม	27	100.0

ระดับการศึกษา

จากตารางที่ 25 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กรรมการส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับ ป.1 – ป.6 คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมามีการศึกษาระดับ ม.1 - ม.3 คิดเป็นร้อยละ 18.5 มีการศึกษาในระดับ ม.4 – ม.6 หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 14.8 และมีการศึกษาระดับ ปวส. ปวท. คิดเป็นร้อยละ 7.4

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป.1 – ป.6	16	59.3
ม.1 – ม.3	5	18.5
ม.4 – ม.6	4	14.8
ปวช. ปวส. ปวท.	2	7.4
รวม	27	100.0

อาชีพปัจจุบัน

จากตารางที่ 26 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมา ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 18.5 อาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 14.8 และอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 11.1

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	5	18.5
รับจ้าง	15	55.6
ค้าขาย	3	11.1
แม่บ้าน	4	14.8
รวม	27	100.0

รายได้ของครอบครัวกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน

1. เงินได้รายเดือน

จากตารางที่ 27 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามเงินได้รายเดือน พบว่า กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีเงินได้รายเดือนระหว่าง 2,501 – 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมา มีเงินได้รายเดือนตั้งแต่ 5,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.5 ไม่เกิน 2,500 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11.1 อย่างไรก็ตาม กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนไม่ระบุรายได้ หรือไม่ตอบคำถาม คิดเป็นร้อยละ 14.8 กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนมีเงินได้รายเดือนเฉลี่ย 4,195 บาท เงินได้รายเดือนต่ำสุด 1,000 บาท และสูงสุด 8,000 บาท

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้รายเดือน

เงินได้รายเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 2,500 บาท	3	11.1
2,501 – 5,000 บาท	15	55.6
ตั้งแต่ 5,001 บาทขึ้นไป	5	18.5
ไม่มีรายได้/ไม่ระบุ	4	14.8
รวม	27	100.0

2. เงินได้รายเดือนของกลุ่มสมรส

จากตารางที่ 28 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามเงินได้รายเดือนของกลุ่มสมรส พบว่า กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ กลุ่มสมรสมีเงินได้รายเดือนระหว่าง 4,001–8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมา กลุ่มสมรสมีเงินได้รายเดือนตั้งแต่ 8,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.4 ไม่เกิน 4,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 14.8 อย่างไรก็ตาม กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนไม่ระบุรายได้ของกลุ่มสมรส เนื่องจากสถานภาพโสด หรือไม่ระบุ หรือไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 14.8 กลุ่มสมรสของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนมีเงินได้รายเดือนเฉลี่ย 6,946 บาท มีเงินได้รายเดือนต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 14,000 บาท

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้รายเดือนของกลุ่มสมรส

เงินได้รายเดือนของกลุ่มสมรส	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 4,000 บาท	4	14.8
4,001 – 8,000 บาท	10	37.0
ตั้งแต่ 8,001 บาทขึ้นไป	9	33.4
ไม่มีกลุ่มสมรส/ไม่ระบุ/ไม่ตอบ	4	14.8
รวม	27	100.0

3. เงินได้จากสมาชิกอื่นในครอบครัว

จากตารางที่ 29 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามเงินได้รายเดือนของสมาชิกอื่นในครอบครัว พบว่า สมาชิกอื่นในครอบครัวกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีรายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.2 มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.8 และมีรายได้ตั้งแต่ 10,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.8 อย่างไรก็ตาม กรรมการกลุ่มธุรกิจไม่ได้ตอบคำถามในข้อนี้ คิดเป็นร้อยละ 48.2 สมาชิกอื่นในครอบครัวกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนมีเงินได้รายเดือนเฉลี่ย 12,071 บาท มีเงินได้รายเดือนต่ำสุด 2,000 บาท และสูงสุด 50,000 บาท

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้จากสมาชิกอื่น
ในครอบครัว

เงินได้จากสมาชิกอื่นในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000 บาท	4	14.8
5,001 – 10,000 บาท	6	22.2
ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป	4	14.8
ไม่ระบุ/ไม่ตอบ	13	48.2
รวม	27	100.0

4. เงินได้จากกลุ่มอาชีพ

จากตารางที่ 30 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามเงินได้จากกลุ่มอาชีพ พบว่า กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีรายได้จากกลุ่มอาชีพระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมา มีรายได้จากกลุ่มอาชีพไม่เกิน 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.6 และมีรายได้จากกลุ่มอาชีพตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.5 กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนมีรายได้จากกลุ่มอาชีพเฉลี่ย 4,633 บาท รายได้ต่ำสุด 1,500 บาท สูงสุด 15,000 บาท

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้จากกลุ่มอาชีพ

เงินได้จากกลุ่มอาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 3,000 บาท	8	29.6
3,001 – 6,000 บาท	14	51.9
ตั้งแต่ 6,001 บาทขึ้นไป	5	18.5
รวม	27	100.0

ค่าใช้จ่ายของครอบครัว

1. ค่าใช้จ่ายครอบครัว

จากตารางที่ 31 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามค่าใช้จ่ายในครอบครัว พบว่า กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวไม่เกิน 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมา มีค่าใช้จ่ายเกินกว่า 4,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.0 และไม่ระบุ (เพราะมีสถานภาพโสดไม่มีครอบครัว) คิดเป็นร้อยละ 3.7 กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนมีค่าใช้จ่ายครอบครัวเฉลี่ย 4,154 บาท ค่าใช้จ่ายครอบครัวเฉลี่ยต่ำสุด 2,000 บาท และสูงสุด 8,000 บาท

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามเงินได้จากค่าใช้จ่ายในครอบครัว

ค่าใช้จ่ายในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 4,000 บาท	16	59.3
ตั้งแต่ 4,001 บาทขึ้นไป	10	37.0
ไม่ระบุ (ไม่มีครอบครัว)	1	3.7
รวม	27	100.0

2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

จากตารางที่ 32 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามค่าใช้จ่ายส่วนตัว พบว่า กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่เกิน 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมา มีค่าใช้จ่ายเกินกว่า 1,501 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.0 และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 3.7 กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 1,538 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่ำสุด 500 บาท และสูงสุด 4,500 บาท

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามค่าใช้จ่ายส่วนตัว

ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 1,500 บาท	16	59.3
ตั้งแต่ 1,501 บาทขึ้นไป	10	37.0
ไม่ระบุ/ไม่ตอบ	1	3.7
รวม	27	100.0

3. ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระ

จากตารางที่ 33 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระ พบว่า กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระไม่เกิน 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.2 มีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระตั้งแต่ 2,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.2 และไม่ระบุหรือไม่ตอบคำถามข้อนี้ คิดเป็นร้อยละ 55.6 กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนมีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระเฉลี่ย 2,392 บาท ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระต่ำสุด 1,200 บาท และสูงสุด 4,500 บาท

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระ

ค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 2,000 บาท	6	22.2
ตั้งแต่ 2,001 บาทขึ้นไป	6	22.2
ไม่ระบุ/ไม่ตอบ	15	55.6
รวม	27	100.0

ตำแหน่งในกลุ่มธุรกิจ

จากตารางที่ 34 ผลการวิจัย กรรมการกลุ่มธุรกิจเมื่อจำแนกตามตำแหน่งในกลุ่มธุรกิจ พบว่า กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ ดำรงตำแหน่งกรรมการกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมา กรรมการและเหรัญญิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 14.8 กรรมการและรองประธานกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 11.1 ประธานกรรมการกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 7.4 และเลขานุการกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 7.4

ตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน จำแนกตามตำแหน่งในกลุ่มธุรกิจ

ตำแหน่งในกลุ่มธุรกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประธานกลุ่ม	2	7.4
รองประธานกลุ่ม	3	11.1
เหรัญญิกกลุ่ม	4	14.8
เลขานุการกลุ่ม	2	7.4
กรรมการ	16	59.3
รวม	27	100.0

2.2 กิจกรรมของกลุ่มอาชีพและปัจจัยที่ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม

ผลการสัมภาษณ์กรรมการกลุ่มธุรกิจทั้งในเขตอำเภอสารภี และหางดง มีแนวทางปฏิบัติในการรวมกลุ่มอาชีพคล้ายคลึงกัน ดังนี้

2.2.1 ลักษณะการจัดตั้งหรือรวมกลุ่มอาชีพ

วิธีการรวมกลุ่มในระยะเริ่มต้น

จากนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจให้ลงสู่ระดับรากหญ้า ประกอบกับแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าต้องการให้ประชาชนคนไทยยึดหลักการดำรงชีวิตแบบระบบเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงมีการรวมตัวกันเพื่อเป็นกลุ่มอาชีพ ประชาชนสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว ประชาชนในหมู่บ้านจึงรวมตัวกันและมีการประชุมเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยได้เชิญตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้คำปรึกษา และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ประกอบด้วย อบต. และพัฒนาการอำเภอ เป็นต้น

การประชุม จะนำโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้มาอธิบายถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการดำเนินการรวมทั้งได้หารือร่วมกับคณะกรรมการและชาวบ้านว่า กิจกรรมที่หมู่บ้านสามารถทำได้ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีรายได้น้อย จึงต้องการหารายได้พิเศษ เท่าที่ผ่านมามหาวิทยาลัยประสบปัญหาอะไรบ้าง เช่น ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ขายไม่ได้ราคา ไม่มีตลาดรองรับ

สำหรับวิธีการในการดำเนินการมีหลายรูปแบบ ได้แก่ ร่วมกันลงหุ้น จัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำหรือการผลิต หาผู้รู้คนมาสอน หรือพัฒนาอาชีพเดิมที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น ในการจัดแบ่งหน้าที่กัน นอกจากจะจัดให้มีทางด้านฝ่ายผลิตแล้ว ยังคำนึงถึงฝ่ายการตลาด ฝ่ายประชาสัมพันธ์ หรือฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

การขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือองค์กรอื่น

กลุ่มได้มีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ อำเภอ อบต. กองวิศวกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ยังได้มีการขอความช่วยเหลือจากองค์กรอื่นที่มีทั้งองค์กรภาคเอกชน ศ.ส. โดยเฉพาะสนับสนุนจากงบกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อจัดเตรียมสำนักงาน หรือการจัดสร้างโรงเรือนสำหรับเก็บผลิตภัณฑ์ หรือการวางผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย

ความก้าวหน้าในการดำเนินการ

เมื่อพิจารณาจากลักษณะการดำเนินการแล้ว ขณะนี้ได้ดำเนินการไปแล้วบางส่วน ยังไม่เป็นที่ไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แม้กระนั้นก็ตามทางกลุ่มได้ทำการศึกษาปัญหาสภาพพื้นที่และความต้องการของกลุ่ม ประชุมจัดทำโครงการเพื่อเสนอขออนุมัติงบประมาณ ดำเนินการตามแนวทางที่ร่วมกันวางแผน ขณะเดียวกันได้ทำการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่สามารถทำตลาดได้ให้เป็นเอกลักษณ์ของตำบล และสามารถจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ตำบล และขออนุญาตและจดทะเบียนจากองค์การอาหารและยา (อย.) ต่อไป

หลักการในการดำเนินกิจกรรม

หลักการในการดำเนินกิจกรรม ทางกลุ่มได้มุ่งเน้นที่จะให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันประเมินการทำกิจกรรมที่ทำผ่านมา จึงได้ใช้วิธีการ

1. หลักการให้ทุกคนมีส่วนร่วมและมีความเป็นประชาธิปไตยคือใช้หลักการเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิก แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มก็ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นส่วนน้อยที่เสนอแนะ เพราะทุกคนคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มร่วมกัน

2. การประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

3. แบ่งงานการทำงาน ตามความถนัดของแต่ละคน รวมถึงมีฝ่ายหนึ่งที่จะคอยดูแลเรื่องคู่แข่งภายนอกเพื่อให้ทราบสถานการณ์ของกลุ่มแข่งตลอดเวลา

4. เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

5. สามัคคี แบ่งปันภาระครอบครัว

กลวิธีในการขยายกิจกรรมกลุ่มให้กว้างขวางขึ้น

เมื่อได้เริ่มผลิตสินค้าที่เป็นของชุมชน เพื่อให้สินค้าดังกล่าวเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น จึงได้หากลวิธีต่าง ๆ มาใช้ หลายอย่างเช่น

1. นำผลิตภัณฑ์ออกไปจำหน่ายยังสถานที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น
2. ขยายตลาด โดยหาตลาดใหม่ หรือตลาดนอกกลุ่ม
3. การขยายกลุ่มโดยสมาชิกเข้าใหม่และนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาด
4. การประชาสัมพันธ์ โดยการบอกต่อกันไปตามที่พอจะบอกได้กับคนที่รู้จัก
5. รับสมัครสมาชิกใหม่ ที่เก่งในการขาย
6. การเพิ่มหุ้น รับสมาชิก

การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม

การเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกยังถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง เพราะกลุ่มยังติดปัญหา ขาดกลไกบ้างเล็กน้อย แต่จะมีส่วนหนึ่งที่เป็นหลักอยู่ จนกระทั่งสามารถทำให้กิจกรรมของกลุ่มสามารถดำเนินการใด ๆ ต่อไปได้ คาดว่าหากสมาชิกเหล่านั้นได้เห็นผลงานที่กลุ่มได้ทำเป็นรูปธรรมมากขึ้น โอกาสที่จะเข้ามาร่วมกันสานต่อคงมีมากขึ้น

2.2.2 เป้าหมายของกลุ่มธุรกิจ

เป้าหมายหลักของการรวมกลุ่มอาชีพ

ในการดำเนินการพัฒนาอาชีพเสริมให้ชาวบ้านนี้ มีการวางเป้าหมายหลัก ๆ ไว้ คือ

1. สร้างรายได้ให้กับผู้ว่างงาน
2. ส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้านในหมู่บ้านให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
3. หาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง
4. มีเงินทุนเวียนในชุมชน
5. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
6. ต่อรองพ่อค้าคนกลาง
7. เพื่อสร้างกลุ่มให้เข้มแข็ง

จุดเด่นของผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมของกลุ่มอาชีพต่อการสร้างให้กลุ่มอาชีพเข้มแข็ง

ทางกลุ่มได้พยายามที่จะพัฒนาจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ดี การช่วยกันหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ประธานต้องเข้มแข็งต้องหาอาชีพ กิจกรรมมาให้กลุ่มอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนารสชาติ กรรมการที่เข้ามาช่วยงานอยู่เสมอ การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่ ลำไยอบแห้ง กล้วยกวน กล้วยอบ เป็นต้น

จุดเด่นหรือข้อดีของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันผลิต ร่วมกันบริโภค และร่วมประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ จะสังเกตได้ว่าทุกคนมีส่วนร่วมเพราะแบ่งงานกันทำ

2.2.3 สถานะทางการเงิน

สถานภาพของแต่ละกลุ่ม

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแคว การดำเนินการในปี 2542 โดยมีสมาชิกในช่วงเริ่มต้นจำนวน 30 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 61 คน มีผลกำไรทั้งสิ้น 145,280 บาท ถือหุ้นขึ้นต้นรวม 2,100 หุ้น แบ่งจัดเป็นเงินปันผลให้สมาชิกหุ้นละ 32 บาท จำนวน 2,270 หุ้น ปัจจุบันมีสินค้าที่ทางกลุ่มได้ผลิต ประมาณ 11 รายการ ได้แก่ มะขามแก้ว ท็อฟฟี่รสขิง ท็อฟฟี่รสเคโร้ ท็อฟฟี่รสลำไยอบแห้ง ท็อฟฟี่รสลำไยสด กล้วยอบ กล้วยเส้นทอด กล้วยกวน มะม่วงแช่อิ่มอบแห้ง มะขามแช่อิ่มอบแห้ง มะเฟืองอบแห้ง ส่งผลให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นพอสมควร ดังเช่นในเดือนมกราคม 2545 กลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า เป็นเงิน 200,399.50 บาท

กลุ่มแม่บ้านแปรรูปดอนอมอาหารบ้านศรีคอนมูล มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือ เพื่อให้สมาชิกมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปัจจุบันที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำมาก และเพื่อให้กลุ่มมีความสามารถในการผลิตและขยายผลผลิตให้มากขึ้นด้วย การดำเนินงานเริ่มจากกิจกรรมการแปรรูปเต้าเจี้ยว และซีอิ๊ว สามารถดำเนินการผลิตได้เป็นไปอย่างดี เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2534 คณะกรรมการก่อตั้ง 5 คน มีสมาชิก 5 คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 24 คน ทุนดำเนินการเดิมตั้งแต่ก่อตั้งมาจากคณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกได้จัดตั้งผ้าป่าเพื่อหาเงินมาเป็นทุนดำเนินการของกลุ่มแม่บ้านโดยลงทุนให้กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 7,000 บาท เมื่อปี 2531 สมาชิกไม่มีหุ้น แต่ละคนมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 2,400 บาทต่อเดือน รวมทั้งกลุ่มจะมีรายได้ต่อเดือน 57,600 บาท ผลิตภัณฑ์ ที่ผลิตมีอยู่กว่า 10 ชนิด เช่น เต้าเจี้ยว ซีอิ๊ว ขนมหอมม่วง ขนมหอมดอก มะม่วง รังนก ขนมห้วเราะ ขนมหันต ขนมหองแครง กล้วยฉาบ ขนมหะรีปี้ ข้าวเกรียบ น้ำพริกแดง น้ำพริกปลา เป็นต้น

หลังจากที่กลุ่มได้เพิ่มชนิดของผลิตภัณฑ์มากขึ้น ประกอบกับสินค้าของกลุ่มเริ่มที่จะเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จึงส่งผลให้ปี 2544 มียอดจำหน่ายถึง 969,718 บาท ซึ่งถือว่าค่อนข้างสูง และในปัจจุบันนี้กลุ่มก็ยังคงพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบใหม่ขึ้นโดยตลอด

กลุ่มสตรีช่างค้ำน้อย เป็นกลุ่มแปรรูปผลผลิตเกษตร เช่น ทำแฮมพู ครีมนวดจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติและทำแหนม เป็นต้น ก่อตั้งเมื่อปี 2534 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพเกษตรกรของชุมชน มีสมาชิกเริ่มต้นจำนวน 40 ครัวเรือน ปัจจุบันมีหุ้นจำนวน 81,900 บาท และมีสมาชิกคงเหลือ 22 ครัวเหลือ ในช่วง 5 ปี มานี้กลุ่มมีกำไรทั้งสิ้น 67,992 บาท

หลังจากที่ได้ดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งแล้ว กลุ่มได้คิดที่จะหาวิธีการเพื่อนำสินค้าส่งไปจำหน่ายในสถานที่ หรือร้านค้านอกหมู่บ้าน รวมถึงการเข้าไปร่วมโครงการต่าง ๆ ที่ทางเกษตรอำเภอ หรือเกษตรจังหวัดจัดขึ้น ผลดีที่กลุ่มได้รับจากการเข้าร่วมโครงการเหล่านั้นก็คือ ได้ไปเห็นสินค้าของผู้อื่นที่ทำขึ้นมา ซึ่งก็จะพบทั้งจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกันไป และสามารถนำมาพัฒนา รูปแบบของกลุ่มสตรีช่างค้ำน้อยต่อไป ปัจจุบันนี้สมาชิกของกลุ่มสามารถมีรายได้เข้ามาจนเกือบครบครัวจากส่วนนี้เดือนหนึ่งไม่ต่ำกว่า 3,500 บาท

กลุ่มโรงสีข้าวกล้อง สันผักหวาน มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการจำหน่ายและผลิตข้าวกล้อง ปัจจุบันมีทุนเรือนหุ้นทั้งสิ้น 179,000 บาท และมีเงินในการดำเนินงานที่กู้ยืมจากธนาคาร เริ่มดำเนินการในปี 2542 จากสมาชิกเริ่มต้น 55 ราย มีหุ้นอยู่ 30,300 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 239 ราย ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมานั้นข้าวกล้องจะเป็นที่นิยมบริโภคกับกลุ่มที่มุ่งเน้นด้านสุขภาพอนามัยของตนเอง แม้กระทั่งสามารถนำสินค้าไปวางจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เกตขนาดใหญ่ได้ส่งผลให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้ต่อเดือนเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมประมาณ 3,000 บาท นอกจากสมาชิกในกลุ่มจะมีงานทำกันอย่างทั่วถึงแล้ว ยังได้ดึงสมาชิกภายในครอบครัวลงมาช่วยด้วย เพราะหากในช่วงใกล้เทศกาลต่าง ๆ สินค้าจะผลิตไม่ทัน ต้องเร่งการผลิต

ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มอาชีพ

กรรมการกลุ่มธุรกิจในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภี ซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มีความเห็นว่าเงินที่ได้จากการขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ยังต้องใช้หมุนเวียนค่อนข้างมาก การแบ่งออมไว้ที่ส่วนกลางยังมีน้อย แต่หากกลุ่มต้องการให้เกิดความมั่นคงก็ควรที่จะต้องเพิ่มปริมาณเงินออมให้มากขึ้น

ความมั่นคงด้านกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้

กรรมการกลุ่มธุรกิจในเขตหางดงและสารภี ซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ มีความเห็นในด้านการมั่นคงของการทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้แก่สมาชิกยังมีน้อย เพราะขาดปัจจัยสนับสนุนอีกหลายด้าน อาทิ ปัจจัยการเงิน เวลาการทำงาน และการรวมกลุ่มโดยเฉพาะความสามัคคีภายในกลุ่ม

นอกจากนี้สมาชิกและกรรมการของกลุ่มต้องพัฒนาขีดความสามารถ เพื่อพัฒนาศักยภาพของสินค้าของกลุ่มให้มีศักยภาพในการจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้แก่กลุ่มเพิ่มมากขึ้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องก็จะเกิดความเข้มแข็งและมั่นคงของกลุ่ม ยิ่ง ๆ ขึ้น

2.2.4 กลไกเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน

ความสำคัญของญาติพี่น้อง เพื่อน หรือบุคคลใกล้เคียงต่อการสร้างกลุ่มอาชีพให้เข้มแข็ง การรวมกลุ่มกันการทำงานในหมู่บ้าน ญาติพี่น้องให้การสนับสนุนบ้างตามสมควร การที่ญาติพี่น้อง เพื่อน หรือบุคคลใกล้เคียงได้เข้ามามีส่วนในการสนับสนุนต่อการสร้างกลุ่มอาชีพ เพราะหากครอบครัวใดที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากญาติพี่น้องนั้น โอกาสของการประสบความสำเร็จหรือการเกิดความยั่งยืนก็จะน้อยกว่า โดยลักษณะการสนับสนุนนั้นมีทั้งทางตรงและทางอ้อม คือการสนับสนุนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ หรือการสนับสนุนการใช้สินค้า เป็นต้น

ผู้นำกลุ่ม กรรมการ มีความรู้ความสามารถ มีบทบาทส่งเสริมหรือสนับสนุนกิจกรรม

ผู้นำกลุ่มและกรรมการ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเสียสละ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ คุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องให้เข้มแข็งต่อไป และในกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ต้องการให้ผู้นำและคณะกรรมการ หาความรู้เพิ่มเติมอีกเพื่อนำมาช่วยในการวางแผน และบริหารงานกลุ่มต่อไป

ลักษณะ และวิธีการถ่ายทอดประสบการณ์แก่สมาชิกรุ่นหลัง

ผลปรากฏว่า สมาชิกรุ่นหลังยังขาดความสนใจ และติดตามการทำงานของสมาชิกรุ่นก่อน ๆ ยังขาดความร่วมมือ ประสานงานกันอีกมาก ส่วนวิธีการที่ได้ดำเนินการประกอบด้วย

1. แนะนำ อบรม วิธีการทำ ประชุมชี้แจง โดยความเข้าใจ
2. หาสมาชิกที่มีความคิดสร้างสรรค์และเป็นคนรุ่นใหม่ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อการถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่กลุ่มบุคคลดังกล่าวเพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มในอนาคตข้างหน้าต่อไป
3. ต้องมีสถานที่ฝึกงาน หรือ มีผู้สอน
4. คณะกรรมการต้องหมั่นศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ และสืบทอดอบรมแก่สมาชิก สมาชิกสืบทอดต่อ ๆ กันเรื่อยไป
5. การสอนในการจัดตั้งกลุ่ม สูตรการทำผลิตภัณฑ์

2.3 ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการรวมกลุ่มธุรกิจชุมชน

หลังจากได้ทำการสอบถามกับสมาชิกกลุ่มอาชีพ พบว่า การรวมตัวหรือรวมกลุ่ม จะมีพื้นฐานเพื่อวัตถุประสงค์หรือเงินเป็นเป้าหมาย ทำให้คิดถึงแต่กำไร ต้นทุน เป็นพื้นฐาน ยังขาดด้านความสัมพันธ์ของกลุ่มหรือด้านจิตใจ ปัญหาที่สามารถพบเห็นได้ได้แก่ ปัญหาการขาดเงินทุน ในการพัฒนาคุณภาพสินค้า ปัญหาสมาชิกขาดความสามัคคีกันในการทำงาน การขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ปัญหาการไม่มีตลาดรองรับสินค้าที่ผลิต ปัญหาการแข่งขันกันเองภายในกลุ่ม การขาดอุปกรณ์ เครื่องมือการผลิตที่ทันสมัย ผู้ผลิตมีจำนวนน้อยเนื่องจากต้องทำเวลาว่าง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าร่วมหรือช่วยกันบริหารรวมถึงการขาดหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุน

การแก้ไขปัญห

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาลำดับแรก กรรมการผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางไว้ว่า ควรให้มีการศึกษาถึงวิวัฒนาการของกลุ่มอาชีพ ความเป็นมาของการทำเกษตรกรรมในอดีต และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อนำข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรคที่พบในบางช่วงที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไปปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น สมาชิกในกลุ่มควรต้องมีความสามัคคีกันให้มากขึ้นเพื่อร่วมกันวางแผนทางการพัฒนาร่วมกัน และสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรของภาครัฐบาลควรที่จะช่วยส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ จัดการอบรมให้หรือส่งบุคลากรเข้ามาช่วยอบรมสมาชิกให้มีความรู้เพิ่มขึ้น จัดหาตลาดรองรับการผลิตดังกล่าว รวมถึงการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์และตรวจสอบคุณภาพอย่างชัดเจน หากกิจกรรมของกลุ่มอาชีพสามารถดำเนินการเป็นรูปธรรมชัดเจนแล้ว โอกาสที่ประชาชนคนอื่นที่ยังไม่เคยเข้าร่วมโครงการก็จะมาเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ประชาชนทุกครัวเรือนในท้องถิ่นนี้มีรายได้เป็นของตนเอง และมีอาชีพที่ค้ำจุนได้ในระยะยาวไม่จำเป็นต้องพึ่งตลาดแรงงานนอกบ้าน ความสามารถในการพึ่งพาตนเองก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย เป็นไปตามแผนนโยบายของรัฐบาลที่วางไว้ และเป็นไปตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกประการ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง อำเภอสารภี และอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ

สมาชิกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26 - 35 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.1 - ป.6) ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้าง

ด้านรายได้ของสมาชิกกลุ่มธุรกิจ ปรากฏว่า เป็นรายได้จากการประกอบอาชีพระหว่าง 3,001-6,000 บาทต่อเดือน สมาชิกกลุ่มธุรกิจที่มีสภาพสมรสคู่สมรสมีรายได้ระหว่าง 3,001-6,000 บาทต่อเดือน รายได้จากสมาชิกในครอบครัวเกินกว่า 6,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้ยังมีรายได้จากกลุ่มธุรกิจเกินกว่า 3,001 บาทต่อเดือน ส่วนค่าใช้จ่ายของสมาชิกกลุ่มธุรกิจปรากฏว่า เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน และมีค่าใช้จ่ายในการผ่อนชำระรายเดือนอื่น ๆ ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน

ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มธุรกิจต่อกิจกรรมกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีทัศนคติต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในระดับดี โดยเฉพาะทัศนคติเกี่ยวกับประชาชนในชุมชนสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ภายใต้ความสมัครใจของตนเอง หน่วยราชการควรให้การสนับสนุนกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มอาชีพทำให้สมาชิกช่วยเหลือตนเองได้มากกว่าการรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ และสมาชิกมีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งทั้งหมดสมาชิกกลุ่มมีทัศนคติในระดับดี อย่างไรก็ตามทัศนคติเกี่ยวกับการวิเคราะห์การตลาดอย่างสม่ำเสมอได้ผลน่าพอใจ มีฝ่ายการตลาดมีการหาข้อมูลความต้องการสินค้าของผู้บริโภค สมาชิกมีโอกาสช่วยกันกำหนด กฎ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มธุรกิจมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด หรือมีทัศนคติในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมกลุ่มและโอกาสของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

อาชีพ

สมาชิกกลุ่มธุรกิจทุกรายเคยเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยมีเหตุสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม คือ ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกกลุ่มอาชีพ รองลงมา คือ คาดหวังต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพให้ดีขึ้น และเมื่อวิเคราะห์โอกาสการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอาชีพ ปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจ มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในระดับปานกลางเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดรายประเด็นปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มธุรกิจมีโอกาสร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนและกลุ่มอาชีพ การเข้าร่วมประชุมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหของหมู่บ้าน การเข้าร่วมประชุมตัดสินใจเลือกกิจกรรมการผลิตของกลุ่มอาชีพ การเข้าร่วมประชุมพิจารณากำหนดลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชนหรือกลุ่มอาชีพ การร่วมบริจาควัสดุอุปกรณ์การผลิตแก่กลุ่มอาชีพ การได้ช่วยเหลือและร่วมกันดูแลสมบัติของกลุ่มอาชีพ และการมีโอกาสร่วมบริจาคเงินให้แก่กลุ่มอาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงหรือทั้งหมดสมาชิกกลุ่มมีโอกาเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับมาก อย่างไรก็ตามโอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการชักชวนสมาชิก ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นหรือชุมชน การร่วมติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ การร่วมเป็นผู้ประสานงานโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มอาชีพ การร่วมในการเป็นผู้รับผิดชอบหรือควบคุมการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ และการร่วมติดตามการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ ของสมาชิกกลุ่มธุรกิจมีค่าเฉลี่ยต่ำ หรือมีโอกาสร่วมกิจกรรมในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้นำ

สมาชิกกลุ่มธุรกิจ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นปรากฏว่า ประเด็นความรู้ความสามารถของผู้นำเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต การมีบุคลิกดี เป็นที่ยอมรับจากสมาชิก และบุคคลภายนอก มีความสามารถในการติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ความสามารถปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกหรือองค์กรอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อหน้าที่หรือกิจกรรมกลุ่มที่ต้องปฏิบัติ อยู่เสมอ มีความรอบรู้ในธุรกิจของกลุ่มและมีความสามารถในการดูแลการบริหารกลุ่มของผู้นำ สมาชิกมีความคิดเห็นด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด หรือเห็นว่ามีความรู้ความสามารถในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นของสมาชิกต่อความรู้ความสามารถของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการสนับสนุนให้อบรมความรู้เกี่ยวกับธุรกิจของกลุ่มให้แก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้มีส่วนร่วมในธุรกิจมาก่อนชอบหาวิธีผลิตใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาสินค้าของกลุ่มอยู่เสมอเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์งาน และการมีนโยบายในการบริหารงานของกลุ่มชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำ หรือเห็นว่าผู้นำมีความรู้ความสามารถในประเด็นดังกล่าวในระดับปานกลาง

ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ

สมาชิกกลุ่มธุรกิจ มีความคิดเห็นด้านความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจจากการรวมกลุ่มธุรกิจขึ้นในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดรายประเด็น ปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มธุรกิจเห็นว่าองค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับมาก ประกอบด้วย ส่งเสริมให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยอมรับเชื่อฟังผู้อาวุโสกว่า สร้างการยอมรับซึ่งกันและกัน เคารพแก่ผู้นำท้องถิ่น การใช้จ่ายของสมาชิกเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล ไม่ฟุ่มเฟือย และไม่เน้นวัตถุนิยม ครอบครัวมีความปรองดอง ช่วยกันประกอบอาชีพ สมาชิกมีอาชีพช่วยสร้างความมั่นคงให้ตนและครอบครัว สมาชิกมีความขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวต่อความยากลำบาก สมาชิกมีส่วนช่วยในการผลิตหรือกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ช่วยกันรักษาหรืออนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในขณะที่ประเด็นเกี่ยวกับ มีการอพยพย้ายถิ่นไปทำงานนอกชุมชนหรือต่างจังหวัดน้อยมาก สมาชิกมีรายได้เหลือพอสำหรับการออมไว้ใช้ในอนาคต สมาชิกมีรายได้สม่ำเสมอ เพียงพอต่อการครองชีพ พื้นที่การเกษตรถูกจัดระบบการเกษตรได้เหมาะสมสามารถใช้ผลิตพืชผลได้ตลอดปี ช่วยกันรักษาสัตว์แวดล้อม และสร้างความสมดุลธรรมชาติให้คงอยู่ สมาชิกมีความคิดด้านการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ และมีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและพึ่งวัตถุดิบการผลิตจากภายนอกน้อยมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำหรือสมาชิกกลุ่มธุรกิจเห็นว่ามีส่วนต่อการพึ่งตนเองได้ในระดับปานกลาง

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม

สมาชิกกลุ่มธุรกิจระบุว่า ปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มธุรกิจพบ ประกอบด้วย ปัญหาด้านการตลาด คือไม่สามารถหาตลาดรองรับสินค้าที่ผลิต การขาดเงินทุนและอุปกรณ์สำหรับการพัฒนาคุณภาพสินค้า สมาชิกกลุ่มขาดความสามัคคีทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มต่ำ สมาชิกมีความสนใจกิจกรรมกลุ่มน้อยลง สมาชิกขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ

แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

สมาชิกกลุ่มธุรกิจ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือ กระตุ้นให้สมาชิกเรียนรู้ด้านการตลาด และทำการฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มขึ้น รัฐควรให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ ความรู้ และวิทยาการการผลิตใหม่ ๆ ให้แก่กลุ่ม ในขณะที่เดียวกันกลุ่มธุรกิจจำเป็นต้องหาตลาดเพื่อกระจายสินค้าให้มากขึ้น ทำการประชาสัมพันธ์สินค้าให้รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ส่วนสมาชิกนั้นควรคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

การวิเคราะห์สมมติฐาน

สมมติฐานในการศึกษาค้างนี้ กำหนดว่า ทักษะคิดต่อกิจกรรมกลุ่ม การมีส่วนร่วมของชุมชน และความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองที่ระดับ 0.05 พบว่า ทักษะคิดต่อความร่วมมือกิจกรรมกลุ่ม ความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน

ข้อมูลทั่วไปของกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน

กรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) กรรมการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง กรรมการกลุ่มธุรกิจมีรายได้รายเดือนเฉลี่ย 4,195 บาท คู่สมรสมีรายได้เฉลี่ย 6,946 บาทต่อเดือน เงินได้จากสมาชิกอื่นในครอบครัวเฉลี่ย 12,071 บาทต่อเดือน มีรายได้จากกลุ่มอาชีพเฉลี่ย 4,633 บาทต่อเดือน กรรมการกลุ่มธุรกิจมีค่าใช้จ่ายครอบครัวเฉลี่ย 4,154 บาทต่อเดือน มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 1,538 บาทต่อเดือน มีค่าใช้จ่ายด้านการผ่อนชำระอื่นๆ เฉลี่ย 2,392 บาทต่อเดือน

กิจกรรมของกลุ่มอาชีพและปัจจัยที่ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม

1. วิธีการรวมกลุ่มในระยะเริ่มต้น

การรวมกลุ่มประชาชนมีเป้าหมายด้านความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ คือสามารถหารายได้จากการประกอบอาชีพในชุมชน จึงรวมตัวกันร่วมกับตัวแทนของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น อบต. และพัฒนากร มาให้คำปรึกษา และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม รวมถึงร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา เพิ่มความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน สุดท้ายกำหนดเป็นกลุ่มอาชีพ ประชาชนสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น

การประชุม นำโดยคณะกรรมการหมู่บ้านได้มาอธิบายถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการดำเนินการรวมทั้งได้หารือร่วมกับคณะกรรมการและชาวบ้านว่ากิจกรรมที่หมู่บ้านสามารถทำได้ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีรายได้น้อย จึงต้องการหารายได้พิเศษเท่าที่ผ่านมามหาหมู่บ้านประสบปัญหาอะไรบ้าง เช่น ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ขายไม่ได้ราคา ไม่มีตลาดรองรับ

สำหรับวิธีการในการดำเนินการมีหลายรูปแบบ ได้แก่ ร่วมกันลงหุ้น จัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำหรือการผลิต หาผู้รู้คนมาสอน หรือพัฒนาอาชีพเดิมที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น ในการจัดแบ่ง

หน้าที่กัน นอกจากจะจัดให้มีทางด้านฝ่ายผลิตแล้ว ยังคำนึงถึงฝ่ายการตลาด ฝ่ายประชาสัมพันธ์ หรือฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

2. การขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือองค์กรอื่น

กลุ่มได้มีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ อำเภอ อบต. กองวิศวกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ยังได้มีการขอความช่วยเหลือจากองค์กรอื่นที่มีทั้งองค์กรภาคเอกชน ส.ส. โดยเฉพาะสนับสนุนจากงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อจัดเตรียมสำนักงาน หรือการจัดสร้างโรงเรือนสำหรับเก็บผลิตภัณฑ์ หรือการวางแผนการผลิตเพื่อการจำหน่าย

3. ความก้าวหน้าในการดำเนินการ

กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจได้ผลในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ถึงเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในเบื้องต้นของการรวมกลุ่ม แต่ก็ได้พยายามหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหากลุ่มเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การวางแผนการผลิต ตลอดจนการตลาดเพื่อผลักดันให้สินค้าได้รับการยอมรับที่กว้างขวางเพิ่มขึ้นเช่นการเตรียมขอเครื่องหมายอาหารและยา (อย.) เป็นต้น

4. หลักการในการดำเนินกิจกรรม

ทุกกลุ่มมีหลักการวิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มคล้ายคลึงกัน คือ ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือสมาชิกกลุ่ม ร่วมกันหาหรือค้นหาปัญหา ร่วมกันค้นกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่ม โดยคำนึงถึงความเอื้ออาทรและความสามัคคีในหมู่คณะเป็นสำคัญภายใต้ความเป็นประชาธิปไตยโดยทำตามเสียงส่วนใหญ่และรับฟังเสียงส่วนน้อย

5. กลวิธีในการขยายกิจกรรมกลุ่มให้กว้างขวางขึ้น

กลวิธีที่พยายามนำมาใช้เป็นทั้งพยายามสร้างความเชื่อมั่นภายใน และเผยแพร่กระจายสินค้าให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอก ดังนั้นกิจกรรมในการขยายกลุ่มให้กว้างขวางจึงประกอบด้วย การขยายตลาด การประชาสัมพันธ์ การระดมสมาชิกและระดมทุนเรือนหุ้น

6. การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม

ทุกกลุ่มประสบปัญหาด้านคล้ายคลึงกัน คือ ความสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มในทุกขั้นตอนของสมาชิกยังไม่ค่อยสูงนัก จึงเป็นภาระสำคัญกับกรรมการกลุ่ม ซึ่งกรรมการกลุ่มพยายามสร้างสรรค์ผลงานให้กลุ่มเพื่อใช้เป็นจูงใจร่วมในการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกหรือประชาชนในท้องถิ่น

เป้าหมายของกลุ่มธุรกิจ

1. เป้าหมายหลักของการรวมกลุ่มอาชีพ

ในการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในลักษณะกลุ่มธุรกิจของชุมชน มีเป้าหมายหลักคือ สร้างรายได้ให้กับผู้ว่างงาน ส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้านในหมู่บ้านให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถรองรับกับกลุ่มพ่อค้าคนกลางได้

2. จุดเด่นของผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมของกลุ่มอาชีพต่อการสร้างให้กลุ่มอาชีพเข้มแข็ง

กลุ่มได้พัฒนาจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ดี การช่วยกันหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ประสานและกรรมการเข้มแข็ง ต้องหาอาชีพและกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่ ลำไยอบแห้ง กล้วยกวน กล้วยอบ เป็นต้น

3. จุดเด่นหรือข้อดีของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

สมาชิกกลุ่ม กรรมการกลุ่ม สามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มได้อย่าง

อิสระ

สถานภาพทางการเงิน ของแต่ละกลุ่ม

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแคว การดำเนินการในปี 2542 จากสมาชิกเริ่มต้นเพียง 30 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 61 คน ถือหุ้นขึ้นต้นรวม 2,100 หุ้น แบ่งจัดเป็นเงินปันผลให้สมาชิกหุ้นละ 32 บาท จำนวน 2,270 หุ้น มีผลกำไรทั้งสิ้น 145,280 บาท ปัจจุบันมีสินค้าที่ทางกลุ่มได้ผลิตหลากหลายชนิดขึ้น ส่งผลให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นพอสมควร โดยในเดือนมกราคม 2545 กลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเป็นเงิน 200,399.50 บาท

กลุ่มแม่บ้านแปรรูปถนอมอาหารบ้านศรีดอนมูล เริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2534 จากคณะกรรมการก่อตั้ง 5 คน มีสมาชิก 5 คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 24 คน แต่ละคนมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 2,400 บาทต่อเดือน รวมทั้งกลุ่มจะมีรายได้ต่อเดือน 57,600 บาท หลังจากทีกลุ่มได้เพิ่มชนิดของผลิตภัณฑ์มากขึ้น ประกอบกับสินค้าของกลุ่มเริ่มที่จะเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จึงส่งผลให้ปี 2544 มียอดจำหน่ายถึง 969,718 บาท ซึ่งถือว่าค่อนข้างสูง และในปัจจุบันนี้กลุ่มก็ยังคงพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบใหม่ขึ้นโดยตลอด

กลุ่มสตรีช่างทำนอ่ย เป็นกลุ่มแปรรูปผลผลิตเกษตร เริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2534 ปัจจุบันมีหุ้นจำนวน 81,900 บาท กลุ่มมีกำไรทั้งสิ้น 67,992 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 22 คน รวมเงิน สมาชิกของกลุ่มสามารถมีรายได้เข้ามาจุนเจือจากธุรกิจเดือนหนึ่งไม่ต่ำกว่า 3,500 บาท

กลุ่มโรงสีข้าวกล้อง สันผักหวาน ปัจจุบันมีทุนเรือนหุ้นทั้งสิ้น 179,000 บาท และมีเงินในการดำเนินงานที่กู้ยืมจากธนาคาร โดยเริ่มดำเนินการในปี 2542 จากสมาชิกเริ่มต้น 55 ราย มีหุ้น

จำนวนเงิน 30,300 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 239 ราย ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมานั้นข้าวกล้องจะเป็นที่นิยมบริโภคกับกลุ่มที่มุ่งเน้นด้านสุขภาพอนามัยของตนเอง แม้กระทั่งสามารถนำสินค้าไปวางจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เกตขนาดใหญ่ได้ ส่งผลให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้ต่อเดือนเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมประมาณ 3,000 บาท

1. ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มอาชีพ

ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มยังมีน้อย การระดมทุนทำได้จำกัด และในขณะเดียวกันกลุ่มจำเป็นต้องใช้เงินสำหรับการพัฒนาคุณภาพสินค้า จึงทำให้มีเงินออมของกลุ่มน้อยซึ่งอาจเป็นเสียได้หากมีการบริหารจัดการต้นทุนของกลุ่มได้ไม่ดี

2. ความมั่นคงด้านกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้

ความมั่นคงของการทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้แก่สมาชิกยังมีน้อย เพราะขาดปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน และสมาชิกต้องพัฒนาขีดความสามารถ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ได้รับการยอมรับของตลาด

กลไกเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน

1. ความสำคัญของญาติพี่น้อง เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิดเคียงต่อกลุ่มอาชีพให้เข้มแข็ง

กลุ่มสามารถดำเนินการได้เพราะความร่วมมือและการให้การสนับสนุนจากญาติ พี่น้อง ที่เห็นความสำคัญในการสร้างอาชีพ ลักษณะการสนับสนุนนั้นมีทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ผู้นำกลุ่มและกรรมการมีความรู้ความสามารถ ส่งเสริม หรือสนับสนุนกิจกรรม

ผู้นำกลุ่มและกรรมการ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเสียสละ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ คุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องให้เข้มแข็งต่อไป

3. ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดประสบการณ์แก่สมาชิกรุ่นหลัง

การถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่สมาชิกรุ่นหลัง ประกอบด้วย การแนะนำ อบรม วิธีการทำ ประชุมชี้แจง โดยความเข้าใจ การให้สมาชิกใหม่ได้เข้ารับเลือกตั้งเป็นกรรมการกลุ่ม แนะนำการจัดกิจกรรมหรือการตั้งกลุ่ม การค้นหาและพัฒนาสูตรสำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์

ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการรวมกลุ่มธุรกิจชุมชน

กรรมการกลุ่มธุรกิจผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นว่า ปัจจุบันกลุ่มประสบปัญหาเกี่ยวกับ

1. สมาชิกยังคำนึงถึงเฉพาะผลได้จากการร่วมกันดำเนินกิจกรรมกลุ่มมากกว่าการคำนึงถึงการพัฒนากลุ่มมีส่วนร่วมของกลุ่มให้มีความมั่นคงยั่งยืน

2. การประชาสัมพันธ์กลุ่มให้ได้รับการยอมรับทั้งภายในและภายนอกยังไม่ดีเท่าที่ควร

3. การขาดเงินทุนในการพัฒนาคุณภาพสินค้า
4. สมาชิกขาดความสามัคคีกันในการทำงาน
5. ปัญหาการไม่มีตลาดรองรับสินค้าที่ผลิต
6. การขาดอุปกรณ์ เครื่องมือการผลิตที่ทันสมัย
7. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเข้าร่วมหรือช่วยกันบริหาร
8. การขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่น

การแก้ไขปัญหา

1. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในแต่ละช่วงมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดกิจกรรม
2. สมาชิกในกลุ่มต้องมีความสามัคคีกัน ร่วมกันวางแผนทางการพัฒนาร่วมกัน
3. องค์กรภายนอกควรให้การสนับสนุนแก่กลุ่มอย่างจริงจัง

อภิปรายผล (Implications)

จากผลการศึกษา มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การรวมกลุ่มและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

จากผลการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มของกลุ่มอาชีพเป็นไปตามเงื่อนไขความต้องการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของกลุ่มเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงร่วมกันปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน สุดท้ายชุมชนต่างมีความเห็นร่วมกันว่าชุมชนจะสามารถพึ่งตนเองได้จำเป็นต้องมีการสร้างกลุ่มอาชีพเป็นของตนเอง ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์นำสู่ท้องตลาด ทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้ตลอดเวลา ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ในระยะยาวอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการดำเนินการสร้างกลุ่มนั้น เป็นไปตามแนวทางที่ กาญจนา แก้วเทพ (2540: 20) ได้ระบุว่า ขั้นตอนก่อร่างสร้างกลุ่ม และแสวงหาทางเลือกในระดับความคิด ประกอบ ด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ การวิเคราะห์ชุมชน และการแสวงหาทางเลือกทำกิจกรรม หากพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนที่สร้างขึ้นทั้งในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภมีทิศทางในลักษณะเดียวกัน ดังที่กล่าวถึงแล้ว และเป็นไปตามข้อสังเกตของนักวิชาการ ดังนั้นการถือกำเนิดของกลุ่มจึงเป็นไปเพื่อช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนเป็นสำคัญ ดังนั้นหากมีการผลักดัน หรือสรรค์สร้างกิจกรรม สร้างปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของกลุ่มให้เหมาะสมจะสามารถทำให้กลุ่มอาชีพดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ

2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

ในการศึกษาครั้งนี้ ความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิก กับกรรมการกลุ่มอาชีพสอดคล้องกัน กล่าวคือสมาชิกกลุ่มธุรกิจเห็นว่ากลุ่มธุรกิจเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างมีอิสระก็ตามแต่ก็เกินไปในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีโอกาสเฉพาะการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็น ส่วนการประเมินผล และการติดตามการผลิตของกลุ่ม สมาชิกยังไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมมาก อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกรรมการกลุ่มได้ระบุว่า กลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกระดับตั้งแต่การร่วมแสดงความคิดเห็น การกระทำกิจกรรม ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ร่วมประเมินผลงานของกลุ่ม แต่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มไม่สูงนัก

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่สูงนั้น สามารถกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นจากการประสานงาน กิจกรรมของกลุ่มระหว่างกรรมการและสมาชิกยังไม่เพียงพอ ทำให้สมาชิกส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มได้ทุกกิจกรรม หรือทุกขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม การดำเนินการเช่นนี้พบว่า ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับการพึ่งตนเองของชุมชนอยู่ในระดับต่ำกว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่จะกล่าวถึงต่อไป

จากพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หรือกลุ่มอาชีพ ตามแนวคิดของไพรัตน์ เจริญรินทร์ (2527: 6-7) ที่ระบุว่าต้องประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ ต้องมีโอกาสร่วมทำการศึกษา ค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ร่วมลงทุนในกิจกรรมของโครงสร้างของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย และ ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ ส่วนในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ร่วมออกแรง ร่วมประชุมในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน การตัดสินใจเลือกกิจกรรมผลิต และการร่วมบริจาคทรัพย์ ในขณะที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มเป็นไปในระดับปานกลาง

3. ทักษะต่อกิจกรรมของกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มอาชีพมีทัศนคติต่อการร่วมกิจกรรมของกลุ่มในระดับมากโดยเฉพาะทัศนคติกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับกลุ่มเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้อย่างอิสระ กลุ่มอาชีพสนับสนุนให้มีกิจกรรมช่วยเหลือตนเองมากกว่าการรอรับความช่วยเหลือจากราชการและเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมได้ตลอดทัศนคติถือว่าเป็น

องค์ประกอบสำคัญในการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังพบว่า ทักษะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนดังที่สุชา จันทน์เอม (2533: 6) ระบุว่า อิทธิพลที่ส่งผลต่อการสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม สภาพของครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคลิกภาพ ส่วนกิจกรรมของกลุ่มอาชีพที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นอิทธิพลจากวัฒนธรรม และครอบครัวเป็นสำคัญ กล่าวคือ กรรมการกลุ่มธุรกิจเห็นว่าปัจจุบันครอบครัวของสมาชิกกลุ่มอาชีพให้การสนับสนุนต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดี สนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งแสดงว่าวัฒนธรรมของท้องถิ่นยังสนับสนุนการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ไม่ต้องการให้ย้ายถิ่นเพื่อทำงานในต่างจังหวัด จึงมีความสำคัญในการผลักดันให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเป็นอย่างมาก

4. ความรู้ความสามารถของผู้นำกลุ่มธุรกิจ

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าผู้นำกลุ่มอาชีพมีความรู้ความสามารถในระดับดี โดยเฉพาะประเด็นของความซื่อสัตย์สุจริต การมีบุคลิกภาพ ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและบุคคลภายนอก ตลอดจนยอมรับว่าผู้นำมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อกิจกรรมของกลุ่ม และมีความรอบรู้ในธุรกิจของกลุ่มมีความสามารถในการดูแลและบริหารกิจกรรมของกลุ่มให้ดำเนินไปด้วยดี ผลการศึกษายังพบว่าความสามารถของผู้นำกลุ่มธุรกิจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับ ใจมานัส พลอยดี (อ้างใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2542: 124) ได้ระบุว่า ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถของผู้นำ มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้กลุ่มประสบความสำเร็จ อีกทั้งลักษณะสำคัญของความรู้ความสามารถของผู้นำที่พบจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้นำที่ สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว (2539 อ้างใน เจริญ สุแก้ว, 2541: 20-21) ได้กล่าวไว้ โดยเฉพาะความรู้ และความรู้เริ่มสร้างสรรค์ และวางตนอยู่บนผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ ตลอดจนยังสอดคล้องกับกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา (2543: 47) ที่ค้นพบว่า การมีผู้นำดี เป็นดัชนีที่ใช้สำหรับชี้วัดการพัฒนาได้

5. ความสามารถในการพึ่งตนเอง

จากผลการศึกษา พบว่าธุรกิจชุมชนช่วยสร้างความสามารถในการพึ่งตนเองได้ในระดับปานกลาง โดยที่สมาชิกกลุ่มธุรกิจเห็นว่า กลุ่มอาชีพช่วยทำให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพผู้นำ ยอมรับเชื่อฟังผู้อาวุโส รู้จักใช้เงินที่ตนเองหามาได้ด้วยความยากลำบากอย่างมีขัยสั เป็นคนอย่างไรก็ตาม สมาชิกกลุ่มอาชีพยังไม่แน่ใจว่ากลุ่มอาชีพจะทำให้ลดการย้ายถิ่นเพื่อหางานนอกชุมชน สมาชิกจะเหลือเงินสำหรับไว้ใช้จ่ายในอนาคตได้จริงหรือไม่ การใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นมีประสิทธิภาพดีหรือไม่ เป็นต้น แสดงว่าบทบาทของกลุ่มอาชีพต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกในปัจจุบันยังไม่เป็นที่พึงพอใจแก่สมาชิกมากนัก อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการ

พึ่งตนเองของชุมชนนั้น ส่วนหนึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2532: 56-57) ระบบความคิดของชุมชน วิธีคิดในการพัฒนา ต้องอยู่บนพื้นฐานความเชื่อพื้นฐานที่มุ่งบรรลุความสงบสุขของชีวิต คือให้ทำงานเลี้ยงชีพด้วยศีลธรรม องค์ประกอบด้านระบบการผลิตทางการเกษตร แต่สมาชิกกลุ่มอาชีพในเขตอำเภอสารภี และอำเภอหางดง ยังมีความประสงค์ที่จะผลักดันให้กลุ่มอาชีพสามารถช่วยเหลือหนี้ด้านรายได้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ทั้งการดำรงชีพในชุมชนหากขาดที่พึ่งจึงจำเป็นต้องมีการออกไปหางานทำนอกท้องถิ่น หรือในบางกรณีคือการไปแสวงหางานในจังหวัดเชียงใหม่ หรือในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นผู้นำกลุ่มธุรกิจ หรือกรรมการกลุ่มธุรกิจ ควรนำแนวคิดของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2529: 95-101) มาดำเนินการกับกลุ่มธุรกิจอย่างจริงจัง คือ ต้องเน้นให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเสมอ ต้องสร้างจิตสำนึกที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน ต้องมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นต่อไปในชุมชน และมีการรวมตัวกันในรูปแบบสายสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง การประสานทางวัฒนธรรมกันคนกลุ่มอื่นในชุมชน และการจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล ซึ่งกลุ่มธุรกิจในเขตอำเภอหางดง และอำเภอสารภี ได้ดำเนินการมาแล้วในเกือบทุกประเด็น ดังนั้นเพียงแต่พยายามจัดการให้อยู่ในกรอบที่ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น ศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชนจะเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

(Recommendations)

1. กลุ่มธุรกิจ จำเป็นต้องสร้างความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก โดยมุ่งเน้นการสร้างกิจกรรมของกลุ่มด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การเปิดโอกาสเช่นนี้จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลุ่มธุรกิจให้มีกิจกรรมที่ดี และผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค
2. กลุ่มธุรกิจ จำเป็นต้องระดมทุน ระดมสมาชิก จากประชาชนในชุมชนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้การได้รับการยอมรับและประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม จำเป็นต้องอาศัยผลการปฏิบัติงานของกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม ประชาชนเห็นผลเด่นชัดในการสร้างความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ หากสามารถระดมทุนและสมาชิกได้แล้ว กลุ่มธุรกิจจะมีเงินทุนเวียนในการผลิตผลิตภัณฑ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ และในขณะเดียวกันสมาชิกที่เพิ่มขึ้นจะเป็นเสมือนหน่วยผลิตที่สำคัญของกลุ่ม

3. กลุ่มธุรกิจพยายามหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพสินค้าของกลุ่มให้มีความเป็นเอกลักษณ์ ดังนั้นจึงควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ และองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนสนับสนุนให้กลุ่มสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง ด้านความรู้ วิชาการ ตลอดจนขอความช่วยเหลือด้านเงินทุนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ และเทคโนโลยีในการผลิต เพื่อนำไปใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(Recommendations for Further Study)

ควรทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจประเภทต่าง ๆ โดยพิจารณาจากข้อมูลด้านการเงิน และการบัญชี เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่กลุ่มธุรกิจได้รับจากวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทย และทำให้ทราบว่ากลุ่มธุรกิจมีแนวโน้มนโยบายเกี่ยวกับการจัดการทางการเงินให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไรจนผ่านพ้นวิกฤตดังกล่าวมาได้

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. 2541. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: ทรงสิทธิ์วรรณ.
- กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน. 2529. การวิจัยเพื่อการพึ่งตนเอง: การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและ โรงแรมริเจนท์ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, 29-31 สิงหาคม 2529.
- กระทรวงอุตสาหกรรม. 2543. สรุปผลการสำรวจข้อมูลอุตสาหกรรม การสำรวจเพื่อติดตามผลกระทบจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ. [Online]. Available: <http://www.oie.go.th/oie3/worldbank/resurvey.html> (28, July 2000).
- กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา. 2543. การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เรื่อง รูปแบบและวิธีการ: สร้างมาตรฐานวัด ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544. การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2538. เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ: สภาคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2540. ภาพรวมของพัฒนาการขององค์กรชุมชน. ใน องค์กรชุมชนกลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: แปลน พรินต์ติ้ง.
- จันทนา เกตุแก้ว. 2539. กลุ่มธุรกิจชุมชนโครงการพัฒนาอาชีพตลาดโดนด. ใน ตลาดทางเลือก: หุ่นส่วนเพื่อสังคมใหม่. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- เจริญ สุแก้ว. 2541. คุณลักษณะของผู้บริหารที่บุคลากรต้องการในสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2529. บ้านกับเมือง. กรุงเทพฯ.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา. 2534. วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชุมชน บุญระหงษ์. 2540. ธุรกิจชุมชนด้านการผลิตเกษตร: ประเด็นวิจัยเพื่อพัฒนาและยกระดับ
ธุรกิจชุมชนด้านการผลิตเกษตรในภาคเหนือ. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง
แนวทางการพัฒนางานวิจัยธุรกิจชุมชนในภาคเหนือ. ณ ห้องประชุมใหญ่ ชั้น 5 อาคาร
ศูนย์กล้วยไม้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 10 ตุลาคม 2540.

ชาย เสวกุล. 2542. อาชีววิทยาและทันตวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชูชาติ บุญยัง. 2536. ทศนคติของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกรสตรีที่มีต่อการประกอบอาชีพใน
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
เชียงใหม่.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2542. ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนงานวิจัย.

ณรงค์ เส้งประชา. 2538. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเคียนสโตร์.

ฉกรร สาระวดี. 2540. ยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐกิจชุมชน. ใน องค์การชุมชนกลไกเพื่อแก้ปัญหา
และพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: แปลน พรินท์ติ้ง.

ถวิล ถัญญาพิเศษ. 2538. การวิเคราะห์ศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

ธนจักร เข็นบำรุง. 2540. สภาเกษตรกรกับองค์กรเกษตรกรอีสาน. ใน องค์การชุมชนกลไก
เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
(บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: แปลน พรินท์ติ้ง.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2531. เชิงอรอดสังคมไทยในสายตานักวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โกมลคิมทอง.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. แนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา
ชุมชน. ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สักดิโสภาคการพิมพ์.

บุญเทียน ทองประสาน. 2531. แนวคิดวัฒนธรรมในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิก
แห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2535. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์.

ประเวศ วะสี. 2530. พุทธเกษตรกรรมกับคานาคิของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: เอช เอ็น การพิมพ์.

พนม จิตนิคม. 2542. ทศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกรบนที่สูงใน
จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
เชียงใหม่.

- พนินทร นนทโคตร. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภาคเหนือในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปพื้นบ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- ไพบุลย์ ช่างเรือน. 2516. สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรววิทยา.
- ไพรัตน์ เคชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย. ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- มงคล ดำธนานินทร์. 2541. เศรษฐกิจพึ่งตนเองเชิงระบบ : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ธีรคเวฟ คอมมิวนิเคชั่น.
- มนตรี ปานกล้า. 2542. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- มานะ นาคำ. 2540. องค์การชุมชนกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม. ใน องค์การชุมชนกลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: แปลน พรินท์ติ้ง.
- ล้นทม สุทธิ. 2543. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน: ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. 2529. แนวคิดในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ. ใน การวิจัยเพื่อการพึ่งตนเอง : การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและโรงแรมริเจนท์ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, 29-31 สิงหาคม 2529.
- วิโรจน์ สารัตนะ. 2532. การศึกษากับพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ: อักษรภาพพัฒนา.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ. 2539. รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทและความสัมพันธ์ของส่วนราชการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สมศักดิ์ อุปพันธ์. 2535. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กรเพื่อการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจในชนแออัด: กรณีศึกษาสหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนฟ้าใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนกับชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯธุรกิจ 13, 4311. (กรกฎาคม): 32.
- สุชา จันทน์เอม. 2533. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์. 2533. รากฐานแห่งชาติ สถาบันพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
หมู่บ้าน.

อรณี บุญมีนิมิตร. 2540. พฤติกรรมการซื้อสินค้าที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.

อุดมศักดิ์ วงศ์พันธุ์. 2541. ศักยภาพของชุมชนบทในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

World Health Organization. 1981. **Community Involvement in Health for Primary Health
Care.** Geneva: WHO.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถามกรรมการ

เรื่อง

การศึกษาการรวมกลุ่มของธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง
อำเภอหางดง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดใช้เครื่องหมาย ✓ แสดงหน้าข้อที่ตรงตามข้อเท็จจริง หรือตรงกับความรู้สึกของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุปัจจุบัน ปี

3. สถานภาพ

() โสด

() สมรส

() หย่า

() ม้าย

4. ระดับการศึกษา

() ป.1 – ป.6

() ม.1 – ม.3

() ม.4 – ม.6

() ปวช/ปวส/ปวท

() อนุปริญญา

() ปริญญาตรี หรือสูงกว่า

() อื่นๆ (ระบุ).....

5. อาชีพปัจจุบัน

() เกษตรกรรม

() รับจ้าง

() ค้าขาย

() แม่บ้าน

() วางงาน

() อื่นๆ (ระบุ).....

6. รายได้ของครอบครัว ประกอบด้วย

6.1 เงินได้รายเดือนของท่าน บาท/เดือน

6.2 เงินได้รายเดือนของคู่สมรส บาท/เดือน

6.3 เงินได้จากสมาชิกอื่นๆ รวมทั้งสิ้น บาท/เดือน

6.4 ครอบครัวของท่านมีรายได้จากกลุ่มอาชีพ อย่างไรบ้าง

1) ค่าแรง ค่าตอบแทน หรือเงินเดือน บาท/เดือน

2) จำหน่ายสินค้าให้แก่กลุ่มอาชีพ บาท/เดือน

3) เงินส่วนแบ่งจากการจำหน่ายสินค้า บาท/เดือน

4) อื่นๆ(ระบุ)..... บาท/เดือน

6.5 รายได้อื่นๆ บาท/เดือน

7. รายจ่ายของครอบครัว

- 7.1 ค่าใช้จ่ายในครอบครัว บาท/เดือน
- 7.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว บาท/เดือน
- 7.3 ค่าใช้จ่ายผ่อนชำระต่างๆ บาท/เดือน
- 7.4 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ บาท/เดือน

8. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งใดในกลุ่มอาชีพ

ตอนที่ 2 กิจกรรมของกลุ่มอาชีพและปัจจัยที่ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม

1. โปรดแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ดังนี้

1.1 ขอให้ท่านเล่ารายละเอียดวิธีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มอาชีพในระยะเริ่มต้นเท่าที่ท่านทราบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 เป้าหมายหลักของการรวมกลุ่มอาชีพมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 ในขณะที่กลุ่มอาชีพดำเนินไปสู่จุดหมายหลักได้มากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 กลุ่มอาชีพของท่านใช้หลักการใดเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 ชุมชนของท่านมีกลวิธีเช่นใดในการขยายกิจกรรมกลุ่มให้กว้างขวาง

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 ปัจจุบันท่านมีความพอใจในความเข้มแข็งของกลุ่มมากน้อยเพียงใด เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.6 สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดของกลุ่ม และมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

1.7 กลุ่มอาชีพในชุมชนของท่านมีจุดเด่นใดที่เป็นข้อดีต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ

.....

.....

.....

.....

.....

1.8 ท่านคิดว่าผู้นำกลุ่ม กรรมการ มีความรู้ความสามารถ และบทบาทส่งเสริมหรือสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มได้มากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงของกลุ่มในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความมั่นคงด้านการสร้างกิจกรรมเพื่อรายได้ให้แก่สมาชิกมีมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มอาชีพเป็นเช่นใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 การขอความช่วยเหลือจากรัฐ หรือองค์กรอื่นมีหรือไม่ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นต่อความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ข้างล่างนี้

3.1 ความสำคัญของญาติพี่น้อง เพื่อน หรือบุคคลใกล้เคียง ต่อการสร้างให้กลุ่มอาชีพเข้มแข็ง

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ หรือกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ ต่อการสร้างให้กลุ่มอาชีพเข้มแข็ง

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดประสบการณ์แก่สมาชิกรุ่นหลัง

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
ของกลุ่มอาชีพ

1. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายสุวิทย์ คิดการงาน
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2506
วุฒิการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ภูมิลำเนา	จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	- พ.ศ. 2522 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนพาณิชย์การเชียงใหม่ - พ.ศ. 2527 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โรงเรียนพาณิชย์การเชียงใหม่ - พ.ศ. 2530 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	- พ.ศ. 2530- ปัจจุบัน รับราชการคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ - พ.ศ. 2539-2543 กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการดำเนินงาน สหกรณ์อมทรัพย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ - พ.ศ. 2540-2544 กรรมการข้าราชการและลูกจ้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่